

Brüsszel, 2023. március 1.
(OR. en)

6741/23

COPEN 50
DROIPEN 29
EVAL 2
JAI 200
CATS 12
EUROJUST 6
EJN 2

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	Zárójelentés a szabadságelvonással járó, illetve a szabadságot korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos jogi eszközök kölcsönös elismerésére vonatkozó kölcsönös értékelések kilencedik fordulójáról

Az 1997. december 5-i 97/827/IB együttes fellépés 2. cikkével összhangban a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén működő koordinációs bizottság (CATS) a 2018. november 21-i ülésén úgy döntött, hogy a kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának témáját a kölcsönös elismerés elve fogja képezni.

A kölcsönös elismerés területére vonatkozó jogi eszközök széles skálája és tág hatálya miatt a CATS 2019. február 12-i ülésén megállapodás született arról, hogy az értékelés a kölcsönös elismerés következő eszközeire fog összpontosítani:

- a 2002/584/IB kerethatározat az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (a továbbiakban: az EEP-kerethatározat),
- a 2008/909/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról (a továbbiakban: a szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó ítéletekről szóló kerethatározat),

- a 2008/947/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról (a továbbiakban: a próbaidőt megállapító határozatokról és az alternatív intézkedésekről szóló kerethatározat),
- a 2009/829/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról (a továbbiakban: az ESO-kerethatározat).

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójáról szóló zárójelentést az elnökség nevében a Tanács Főtitkársága készítette el az egyes tagállamokra vonatkozóan korábban elfogadott valamennyi jelentés – különösen a legfontosabb megállapítások, a főbb következtetések és az ajánlások – alapos és összehasonlító vizsgálatát követően, a kölcsönös értékelések kilencedik fordulója eredményeinek összefoglalása és elemzése céljából, hogy áttekintést nyerjen arról, hogy nemzeti és uniós szinten milyen intézkedéseket kell tenni az e fordulóban vizsgált jogi eszközök fokozottabb alkalmazása érdekében.

A CATS a 2023. február 16-i ülésén jóváhagyta a fent említett jelentést. A Coreper / a Tanács tájékoztatást kap a kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának – a mellékletben található zárójelentésben foglalt – eredményeiről.

A fent említett együttes fellépés 8. cikkének (4) bekezdésével összhangban a zárójelentést tájékoztatás céljából az Európai Parlamentnek is megküldik majd.

**ZÁRÓJELENTÉS A SZABADSÁGELVONÁSSAL JÁRÓ, ILLETVE A SZABADSÁGOT
KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS JOGI ESZKÖZÖK KÖLCSÖNÖS
ELISMERÉSÉRE VONATKOZÓ KÖLCSÖNÖS ÉRTÉKELÉSEK KILENCEDIK
FORDULÓJÁRÓL**

Tartalomjegyzék

1.	ÖSSZEFOGLALÓ	6
2.	BEVEZETÉS	9
3.	A 2002/584/IB KERETHATÁROZAT	12
3.1.	Arányosság	12
3.2.	Az érintett személy távollétében hozott ítéletek	16
3.3.	Megtagadási okok	20
3.3.1.	Mérlegelhető és kötelező megtagadási okok	20
3.3.2.	Kettős büntethetőség	22
3.3.3.	A <i>ne bis in idem</i> elve	24
3.4.	A fogva tartás körülményei	26
3.5.	Fordítással kapcsolatos kérdések	30
3.6.	Határidők	32
4.	A 2008/909/IB kerethatározat	35
4.1.	Megtagadási okok	35
4.2.	A fogva tartás körülményeivel kapcsolatos kérdések	35
4.3.	A társadalmi beilleszkedés értékelése	36
4.4.	Az elítélt személy tájékoztatása, véleménye és az átszállításhoz való hozzájárulása ..	40
4.4.1.	A kibocsátó tagállamban fennálló helyzet	40
4.4.2.	A végrehajtó tagállamban fennálló helyzet	43

4.5. Átalakítás és részleges elismerés	45
4.5.1. Átalakítás	45
4.5.2. Részleges elismerés.....	48
4.6. Fordítással kapcsolatos kérdések.....	51
4.7. Határidők	54
5. A 2002/584/IB ÉS A 2008/909/IB KERETHATÁROZAT KÖZÖTTI KAPCSOLAT	56
6. A 2008/947/IB ÉS A 2009/829/IB KERETHATÁROZAT	62
6.1. Az alkalmazás hiánya.....	62
6.2. A 2008/947/IB kerethatározat	65
6.3. A 2009/829/IB kerethatározat	67
7. HORIZONTÁLIS KÉRDÉSEK	70
7.1. Központi hatóság és közvetlen kapcsolatok.....	70
7.1.1. A 2002/584/IB kerethatározat szerinti központi hatóság és közvetlen kapcsolatok	70
7.1.2. A 2008/909/IB kerethatározat szerinti központi hatóság és közvetlen kapcsolatok	72
7.1.3. A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat szerinti központi hatóság és közvetlen kapcsolatok.....	73
7.2. Szakosodott illetékes hatóságok	73
7.3. Együttműködés és információcsere	75
7.4. Keresett vagy elítélt személyek átmenő átszállítása	79
7.5. Az Eurojusttal és az EIH-val folytatott együttműködés	81
7.6. Képzés.....	85
7.7. Statisztika.....	90

1. ÖSSZEFOGLALÓ

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulóját a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén alkalmazott négy olyan kölcsönös elismerési eszköznek szentelték, amelyek a szabadságelvonással járó, illetve a szabadságot korlátozó intézkedésekkel kapcsolatosak. A zárójelentés a tagállamoknak, valamint az uniós intézményeknek és ügynökségeknek címzett azon legfontosabb ajánlásokat tartalmazza, amelyek célja az értékelések fókuszában lévő eszközök alkalmazásának további javítása. A forduló során nem merült fel konkrét igény az uniós szintű jogalkotásra.

A tagállamok közötti igazságügyi együttműködés jól működik a gyakorlatban **az európai elfogatóparancsról (EEP) szóló 2002/584/IB kerethatározat** és **a szabadságvesztés-büntetések kiszabó ítéletekről szóló 2008/909/IB kerethatározat** alapján. Néhány kulcsfontosságú területen azonban van még tennivaló. Mivel az említett két eszköz közötti funkcionális kapcsolat és kiegészítő jelleg meglehetősen összetett, az erre a konkrét összefüggésre vonatkozó ajánlások célja, hogy az Unió-szerte egyértelműbbé váljon.

Az EEP-ről szóló **2002/584/IB kerethatározat** a kölcsönös értékelések negyedik fordulójának tárgyát képezte, amelynek zárójelentését 2009-ben fogadták el¹. Tekintettel ezen eszköz fontosságára és gyakori használatára, valamint az EUB-hoz intézett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek számának folyamatos növekedésére, néhány kulcsfontosságú témát választottak ki ezen értékelés tárgyaként.

A megtagadás okait illetően az értékelés arra világított rá, hogy a végrehajtás megtagadásának bizonyos, a kerethatározat szerint mérlegelhető okai több tagállam nemzeti jogszabályai szerint kötelezőek. Ez a megközelítés csökkenti a ténylegesen végrehajtott EEP-k számát, és akadályozza a büntetőügyekben folytatott, kölcsönös bizalmon alapuló igazságügyi együttműködés megfelelő működését.

Az EUB-nak az EEP-re vonatkozó ítélkezési gyakorlatával (2021. április 29-i C-665/20 PPU. sz. ítélet) összhangban magának a végrehajtó igazságügyi hatóságnak mérlegelési mozgástérrel kell rendelkeznie a tekintetben, hogy a végrehajtás megtagadásának mérlegelhető indokai alapján helyénvaló-e az EEP végrehajtása. Néhány tagállamban – a kötelezettségszegési eljárás megindítását követően – jelenleg zajlik a jogszabályok felülvizsgálata, többek között a megtagadás okaira vonatkozó rendelkezéseket érintően.

¹ ST 8302/4/2009.

Ami az arányosság elvének alkalmazásával kapcsolatos visszatérő problémákat illeti, érdemes megjegyezni, hogy jelentős javulás figyelhető meg a kölcsönös értékelések negyedik fordulójának megállapításaihoz képest. Néhány tagállamban azonban a végrehajtó hatóságok még mindig vizsgálják az arányosságot. Ez a megközelítés egy olyan új átadásmegtagadási indok létrehozását eredményezheti, amely nincs összhangban a 2002/584/IB kerethatározattal, és ellentétes a kölcsönös elismerés és a kölcsönös bizalom elvével.

A végrehajtó hatóságok a legtöbb tagállamban az EUB ítélkezési gyakorlatának² megfelelően külön értékelést végeznek az embertelen vagy megalázó bánásmód kockázatáról. Mivel a tagállamok nem egységesen vagy nem következetesen alkalmazzák az EUB fent említett ítélkezési gyakorlatát, több értékelő csoport jelezte, hogy uniós szinten tisztázni kell az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. Az értékelések azt is kimutatták, hogy a fogvatartási körülményekkel – többek között a túlsúlyfoltossággal – kapcsolatos problémák által érintett tagállamok kezdeményezéseket tettek vagy fontolgatnak a helyzet javítására. Az értékelésekkel összefüggésben hangsúlyozták, hogy azokban az esetekben, amikor az átadási eljárást az *Aranyosi és Căldăraru* ügyben meghatározott, a fogvatartási körülményekre vonatkozó kétlépcsős teszt miatt felfüggesztik vagy leállítják, az illetékes tagállami hatóságoknak erőfeszítéseket kell tenniük a büntetlenség elkerülése érdekében.

A szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó ítéletekről szóló 2008/909/IB kerethatározat esetében elemezték többek között a társadalmi beilleszkedés értékelését, mivel ez lenne a mechanizmus egyik célja. Mindazonáltal az ehhez fűződő érdeket egyensúlyba kell hozni az igazságszolgáltatási rendszer azon érdekével, hogy egy tagállamon belül ténylegesen végrehajtsa a büntetést.

Az értékelések arra is rávilágítottak, hogy a tagállamok többségében a büntetés részleges elismerésének, illetve átalakításának kérdése nem vet fel komolyabb kihívásokat e kerethatározat alkalmazása során. A nehézségek azonban a jogrendszerek közötti olyan különbségekből erednek, mint például: egyes intézkedéseknek a végrehajtó tagállam jogával való összeegyeztethetetlensége; az egyes tagállamok által a jogerős ítéletben foglalt büntetés kiszámításához használt különböző kritériumok és módszerek; valamint a kiszabott büntetések összesítésére vonatkozó elv alkalmazása. Hangsúlyozni kell, hogy számos tagállam számára nehézséget okoz az e kerethatározatban megállapított határidők betartása, ezért a tagállamoknak törekedniük kell döntéshozatali folyamataik felgyorsítására.

² C-404/15. sz., *Aranyosi és Căldăraru* ügy, C-220/18 sz. *ML* ügy és C-128/18. sz. *Dorobantu* ügy.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója megerősítette, hogy a büntetőeljárások tárgyalást követő, illetve tárgyalást megelőző szakaszában jelentős mértékben hiányos a **2008/947/IB** és a **2009/829/IB kerethatározat** alkalmazása a szabadságvesztéssel nem járó intézkedések tekintetében. Több közös ok merült fel: a gyakorló szakemberek nem ismerik, illetve nem ismerik jól e kerethatározatokat, az eljárások összetettek és hosszadalmasak, valamint alacsony a határokon átnyúló vonatkozású ügyek száma. Konkrétabban, a **2008/947/IB kerethatározat** kevésbé történő alkalmazása elsősorban abból ered, hogy jelentős különbségek állnak fenn a nemzeti rendszerek között az alkalmazandó próbaidő és alternatív intézkedések jellegét és időtartamát illetően. A **2009/829/IB kerethatározat** esetében a nem gyakori alkalmazás általában azzal függ össze, hogy nehéz meghatározni azokat az eseteket, amelyekben hatékony és helyénvaló lenne az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozat kibocsátása, mivel az nem feltétlenül felel meg a büntetőeljárás céljainak. Az ajánlások célja, hogy felhívják a figyelmet e két kerethatározatra, valamint hogy iránymutatást és eszközöket biztosítsanak a gyakorló szakemberek számára azok alkalmazásához annak érdekében, hogy előmozdítsák és fokozzák alkalmazásukat.

Az Eurojusttal és a büntetőügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózattal (EIH) folytatott együttműködés Unió-szerte jelentősen hozzájárulhat a büntetőügyekben folytatott hatékony igazságügyi együttműködéshez, különösen a határokon átnyúló vonatkozású összetett ügyekben, vagy amikor az illetékes hatóságok vagy a más tagállamokban alkalmazandó szabályok azonosításához információkra van szükség. A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója mindenesetre rámutatott arra, hogy az Eurojust és az EIH által nyújtott segítség szélesebb körű igénybevétele a tagállamok részéről jelentősen hozzájárulna az ügyek könnyebb és gyorsabb megoldásához, és tovább erősíthetné a határokon átnyúló igazságügyi együttműködést az EU-ban.

2. BEVEZETÉS

A kölcsönös elismerés elvét az 1999-es tamperei Európai Tanács az EU-n belüli igazságügyi együttműködés sarokköveként rögzítette. A Tanács többek között „A kölcsönös elismerés előmozdítása a kölcsönös bizalom erősítése révén” című, 2018. december 7-i következtetéseiben hangsúlyozta, hogy a kölcsönös elismerést hatékonyabbá kell tenni. Ezen túlmenően „Az európai elfogatóparancs és a kiadatási eljárások: jelenlegi kihívások és további teendők” című következtetéseiben a Tanács többek között megállapodott arról, hogy javítani kell a 2002/584/IB kerethatározat nemzeti jogba való átültetését és gyakorlati alkalmazását, foglalkozni kell a kibocsátó és a végrehajtó tagállamban folytatott eljárás bizonyos aspektusaival, valamint meg kell erősíteni az EEP-hez kapcsolódó átadási eljárásokat válság idején. Végezetül a Tanács az őrizet alternatíváiról szóló, 2019. decemberi következtetéseiben felkérte a Bizottságot, hogy folytassa a próbaidőről és az alternatív szankciókról (2008/947/IB), valamint az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatról (2009/829/IB) szóló uniós kerethatározatok végrehajtásának javítását, figyelembe véve a kölcsönös értékelések kilencedik fordulója során gyűjtött információkat.

A kölcsönös elismerés területére vonatkozó jogi eszközök széles skálája és tág hatálya miatt a CATS 2019. február 12-i ülésén megállapodás született arról, hogy az értékelés a kölcsönös elismerés következő eszközeire fog összpontosítani:

- a 2002/584/IB kerethatározat az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (a továbbiakban: az EEP-kerethatározat),
- a 2008/909/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról (a továbbiakban: a szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó ítéletekről szóló kerethatározat),

- a 2008/947/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról (a továbbiakban: a próbaidőt megállapító határozatokról és az alternatív intézkedésekről szóló kerethatározat),
- a 2009/829/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról (a továbbiakban: az ESO-kerethatározat).

A CATS fent említett ülésén arról is megállapodás született, hogy az értékelés kizárólag az említett eszközök azon konkrét szempontjaira fog összpontosítani, amelyek a tagállamok megítélése szerint különös figyelmet érdemelnek, amint az a 6333/19 dokumentumban részletesen szerepel, valamint az EEP-ről szóló 2002/584/IB kerethatározat és a szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó ítéletekről szóló 2008/909/IB kerethatározat közötti jogi és operatív kapcsolatokra.

A próbaidőről és az alternatív intézkedésekről szóló 2008/947/IB kerethatározatra, valamint az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatról (ESO) szóló 2009/829/IB kerethatározatra hivatkozva az a döntés született, hogy az értékelésnek inkább általános jellegűnek kell lennie, és arra kell törekednie, hogy megállapítsa azokat az okokat, amelyek miatt e két kerethatározatot csak ritkán alkalmazzák.

A világjárvány miatt a tagállamokban tett látogatásoknak a CATS által 2019. május 13-án megállapított sorrendje nem volt tartható, mivel számos helyszíni látogatást többször is elhalasztottak, ami miatt az értékelések kilencedik fordulójának lezárása jelentősen elhúzódott. A 2019 novemberében megkezdett helyszíni látogatások tehát csak 2022 áprilisában zárultak le. Az 1997. december 5-i 97/827/IB együttes fellépés 3. cikkével összhangban az elnökség – az értékelésben érintett területen jelentős gyakorlati ismeretekkel rendelkező, a tagállamok által kijelölt szakértők jegyzéke alapján – összeállította az elvégzendő értékelésekben részt vevő szakértők jegyzékét. Az értékelő csoportok három nemzeti szakértőből álltak, akiket a Tanács Főtitkársága személyzetének egy vagy több tagja, valamint több alkalommal (az Európai Bizottság és az Eurojust által küldött) megfigyelők is segítettek.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának célja az volt, hogy hozzáadott értéket teremtsen azáltal, hogy helyszíni látogatások révén lehetőséget biztosít nemcsak a jogi kérdések vizsgálatára, hanem – különösen – az ezen eszközöknek a határokon átnyúló büntetőeljárások keretében a gyakorló szakemberek általi végrehajtásához kapcsolódó releváns gyakorlati és operatív szempontok vizsgálatára is.

Ez a jelentés, amelyet az elnökség nevében a Tanács Főtitkársága készített, összefoglalja az egyes országjelentésekben szereplő főbb megállapításokat, következtetéseket és ajánlásokat, továbbá – a 27 értékelt tagállamra vonatkozó jelentések alapján leginkább relevánsnak és/vagy ismétlődőnek minősített ajánlásokat figyelembe véve – ajánlásokat fogalmaz meg a tagállamok, valamint az uniós intézmények és szervek számára, amennyiben hiányosságokat és javításra szoruló területeket azonosítottak. A jelentés kiemel néhány olyan, a kölcsönös értékelések e fordulójában azonosított legjobb gyakorlatot is, amelyek megoszthatók a tagállamok között annak érdekében, hogy a kölcsönös elismerés elvét az egész Unióban hatékonyabban és koherensebben lehessen alkalmazni a büntetőeljárások valamennyi szakaszában.

Általánosabban fogalmazva, ez a gyakorlat várhatóan előmozdítja e jogeszköz-csomag koherens és hatékony végrehajtását a benne rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása érdekében, és erősíti a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti kölcsönös bizalmat, ezáltal javítja a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben a büntetőügyekben folytatott, határokon átnyúló igazságügyi együttműködés működését.

3. A 2002/584/IB KERETHATÁROZAT

3.1. Arányosság

Az arányosság elve, amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben folytatott hatékony együttműködés kulcsfontosságú tényezője, olyan általános büntetőjogi elv, amelyet nem minden tagállam jogszabályai említenek kifejezetten: egyes tagállamokban az alkotmányból, elsősorban a jogállamiság elvéből, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméből ered.

Általánosabban fogalmazva, az arányosság elve az egyén jogaiba a büntetőeljárás keretében történő beavatkozás és a bűncselekmény elkövetőinek felderítéséhez és elfogásához fűződő társadalmi érdekek közötti egyensúly megteremtését foglalja magában. A gyakorlatban azt jelenti, hogy a fogva tartást a súlyos bűncselekményekre kell korlátozni. Tekintettel az EEP végrehajtásának a keresett személy szabadságának és szabad mozgásának korlátozásával járó, súlyos következményeire, fontos, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságok figyelembe vegyenek néhány fontos szempontot annak eldöntéséhez, hogy indokolt-e az EEP kibocsátása.

Az arányosság elve megszilárdult az uniós jogrendben, az Európai Unió Bíróságának és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatában, valamint a tagállamok nemzeti jogszabályaiban. Mindazonáltal a 2002/584/IB kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdése csak az európai elfogatóparancs kibocsátására vonatkozó küszöbértékeket határozza meg. Kimondja, hogy az EEP büntetőeljárás lefolytatása céljából csak olyan cselekmények esetén bocsátható ki, amelyeknél a kibocsátó tagállam joga szerint a büntetési tétel felső határa legalább tizenkét havi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés, míg az EEP ítélet végrehajtása céljából csak akkor bocsátható ki, ha a szabadságvesztést kiszabó ítélet időtartama legalább négy hónap.

Az arányosság elvének közös értelmezése megtalálható az európai elfogatóparancs kibocsátásáról és végrehajtásáról szóló európai bizottsági kézikönyvben, amely részletes magyarázatokat tartalmaz az arányosság kérdésére és a kibocsátó hatóságok által e tekintetben alkalmazandó, alábbi kritériumokra vonatkozóan: a bűncselekmény súlyossága, a valószínűleg kiszabásra kerülő büntetés, a személy átadást követő fogva tartásának valószínűsége, valamint a sértett érdekei.

A legtöbb tagállam kibocsátó tagállamként eljárva mérlegeli, hogy az EEP kibocsátása helyett alkalmazhatók-e a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés egyéb olyan eszközei, amelyek szintén hatékonyak, de kevésbé kényszerítő jellegűek, különösen akkor, ha az átadást a gyanúsítottnak/vádlottnak a nyomozás során történő meghallgatása és még nem büntetőeljárás lefolytatása vagy a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából kérik. Ebben az esetben európai nyomozási határozatot (ENYH-t) lehet kibocsátani a gyanúsított/vádlott videokonferencia útján történő meghallgatása vagy ideiglenes átadása céljából. Ez kulcsszerepet játszik az EEP helytelen használatának elkerülésében azokban az esetekben, amikor kevésbé invazív lehetőségek is rendelkezésre állnak annak biztosítására, hogy a külföldön tartózkodó vádlott részt vegyen a kibocsátó tagállamban folyó büntetőeljárásban, és a fogva tartás nem feltétlenül szükséges.

Mivel a 2002/584/IB kerethatározatban nem szerepel jogi fogalommeghatározás, és nem létezik az összes joghatóságra vonatkozó egységes modell sem, a tagállamok különbözőképpen alkalmazzák az arányosság elvét, az EEP-k arányosságának értékelésére a gyakorlatban alkalmazott kritériumok pedig nem minden tagállamban azonosak. A leggyakrabban alkalmazott kritériumok a bűncselekmény súlyossága, a bűncselekmény elkövetése óta eltelt idő, az okozott kár, a sértett érdekei, a várható büntetés, az érintett személy életkora és magatartása, valamint az ügy egyéb körülményei stb. Az egyik értékelő jelentésben az arányosság egy másik aspektusát hangsúlyozzák, nevezetesen azt, hogy az EEP végrehajtásával járó pénzügyi költségek nem elhanyagolhatók, és arányosnak kell lenniük a bűncselekmény súlyosságával. Egyes tagállamok nemzeti kézikönyveket vagy iránymutatásokat adtak ki az arányosság értékelésének megkönnyítése érdekében.

Amint az a kilencedik forduló számos értékelő jelentésében szerepel, az arányossági ellenőrzést kizárólag a kibocsátó államnak kell elvégeznie. Valóban, szinte egyetlen tagállam sem értékeli az arányosságot az EEP végrehajtása során. Néhány tagállami hatóság azonban úgy véli, hogy a tagállamok kibocsátó hatásai nem mindig értékelik megfelelően az arányosságot az olyan EEP-k kibocsátása előtt, amelyek aránytalannak tűnnek a bűncselekmény súlyosságához képest. Ezenfelül olyankor is értékelik az arányosságot, amikor végrehajtó hatósággént járnak el, és bizonyos ügyekben, amennyiben úgy vélik, hogy a bűncselekmény súlyossága nem indokolja az EEP-t, javasolják a visszavonását, vagy megtagadják annak végrehajtását.

Mindazonáltal ezek a tagállamok nagyon ritkán végeznek ilyen értékeléseket. Ahogy az egyes jelentések is hangsúlyozzák, ez a megközelítés egy olyan új átadásmegtagadási indok létrehozását eredményezheti, amely nincs összhangban a 2002/584/IB kerethatározattal, és ellentétes a kölcsönös elismerés és a kölcsönös bizalom elvével is.

Probléma merülhet fel az EEP és az ENYH közötti választással kapcsolatban, az ENYH-val összefüggő megtagadási okok miatt, például ha a végrehajtó tagállam nem fogadja el a videokonferencia alkalmazását a gyanúsítottak/vádlottak kihallgatása céljából.

Azt is figyelembe kell venni, hogy Írország és Dánia nem vesz részt az európai nyomozási határozat alkalmazásában. Ezért, ha e tagállamok illetékes hatásai nem használják az EEP-t, más eszközök – például az Európa Tanács kölcsönös jogsegélyről szóló egyezménye és a vonatkozó uniós eszközök, például az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény – alapján kell bűnügyi jogsegélyt kérniük és biztosítaniuk.

Mindezek alapján jelentős javulás figyelhető meg a kölcsönös értékelések negyedik fordulójának megállapításaihoz képest, ahol az arányosság komoly problémát jelentett. Mostanra a legtöbb tagállamban kielégítő módon alkalmazzák az arányosság elvét. Néhány tagállam ezzel kapcsolatos megközelítését legjobb gyakorlatnak minősítették, és csak néhány tagállamot ösztönöztek arra, hogy nemzeti EEP-eljárásaikban jobban vegyék figyelembe az arányosság elvét.

AJÁNLÁSOK

- *A tagállamokat annak biztosítására ösztönözzük, hogy az EEP-eljárásokban kibocsátó hatóságként eljáró illetékes hatóságaik minden egyes ügy körülményeit gondosan értékelve, minden esetben végezzék el az arányossági vizsgálatot annak eldöntéséhez, hogy az EEP kibocsátása helyett lehet-e kevésbé beavatkozó jellegű igazságügyi együttműködési eszközöket alkalmazni.*
- *A tagállamoknak azt tanácsoljuk, hogy gondoskodjanak arról, hogy az EEP-eljárásokban végrehajtó hatóságként eljáró illetékes hatóságaik ne tekintsék úgy, hogy a megkereső tagállam által kibocsátott EEP-k arányosságának hiánya indokot szolgáltat az EEP végrehajtásának megtagadására.*

3.2. Az érintett személy távollétében hozott ítéletek

A 2002/584/IB kerethatározatot többek között a 4a. cikk beillesztésével módosító 2009/299/IB kerethatározat az érintett személy távollétében hozott ítéletek megtagadásának mérlegelhető okáról, valamint négy olyan kivételről rendelkezik, amelyek alapján az EEP nem tagadható meg, mivel vélelmezhető, hogy a keresett személy tudomást szerzett a tárgyalásról.

Egyes tagállamokban a nemzeti jogszabályok nem teszik lehetővé az érintett személy távollétében történő ítélethozatalt, vagy azt bizonyos feltételekhez kötik, és ezzel az ilyen típusú ítélet meghozatalának lehetőségét kivételes esetekre korlátozzák. Mindazonáltal ezeknek a tagállamoknak végrehajtó tagállamként foglalkozniuk kellett azokkal az ügyekkel, amelyekben a kibocsátó államban az érintett személy távollétében hoztak ítéletet. Általánosságban elmondható, hogy a kölcsönös értékelések kilencedik fordulója arra világított rá, hogy ez láthatóan nem akadályozza a 2002/584/IB kerethatározat 4a. cikkének alkalmazását.

Továbbá, a keresett személy tárgyalásról való távollétében történő határozathozatalra vonatkozó követelmények, valamint azok a kritériumok, amelyek alapján az ítélet az érintett személy távollétében hozott ítéletnek minősül, jelentős eltéréseket mutatnak a tagállamok között. Néhány tagállamban a vonatkozó nemzeti jogszabályok értelmében elegendő a vádlottat a megjelölt címre kézbesített értesítéssel idézni, függetlenül attól, hogy az érintett személy ténylegesen személyesen átveszi-e az idézést, és tudomása van-e a tárgyalásról.

A tagállamok többsége esetében a kölcsönös értékelések kilencedik fordulója nem tárt fel jelentős problémákat az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel kapcsolatban. A legtöbb tagállamban azonban visszatérően felmerülnek a következőkhöz kapcsolódó nehézségek:

- a) az EEP-formanyomtatvány (d) szakaszának használata és értelmezése, nevezetesen a 2009/299/IB kerethatározat hatálybalépését megelőző változat használata, illetve az EEP-formanyomtatvány jelenlegi változatában szereplő helytelen, hiányos vagy ellentmondásos információk. A legtöbb tagállam rámutatott arra, hogy a kapott EEP tartalmából gyakran nem derül ki egyértelműen, hogy a kerethatározat 4a. cikke szerinti megtagadási okok alkalmazhatók-e, például azért, mert a megfelelő négyzetet nem jelölték be, vagy mert a megadott adatok nem elégségesek;

- b) eltérések az érintett személy távollétében hozott ítélet fogalmának és jellemzőinek értelmezésében: kontradiktórius ítélet, jogerős ítélet, fellebbezés lehetősége stb. Az ítéletek kézbesítésére és a bírósági eljárásra való idézésre vonatkozó különböző tagállami jogi követelmények megnehezíthetik az elismerési eljárást. Néhány tagállam gyakorló szakemberei és egyes értékelő csoportok is azon a véleményen voltak, hogy hasznos lenne uniós szinten közös gyakorlatokat kialakítani az érintett személy távollétében hozott ítéleteknek az EEP-eljárások keretében történő kezelésére;
- c) a 2009/299/IB kerethatározat eltérő átültetése a tagállamokban és különösen a megtagadási okok kötelező vagy mérlegelhető jellege. Néhány tagállam ugyanis kötelezőként ültette át ezt a megtagadási okot, jóllehet a 2002/584/IB kerethatározat 4a. cikke mérlegelhető megtagadási okról rendelkezik.

A fentiek fényében a végrehajtó hatóságok a 2002/584/IB kerethatározat 15. cikkével összhangban gyakran további információkat kérnek a kibocsátó tagállamtól annak érdekében, hogy megszerezzék az érintett tagállamban az érintett személy távollétében lefolytatott eljárásokra vonatkozó hiányzó információkat, és egyértelműen megállapítsák a keresett személynek a büntetőeljáráson való megjelenésére vonatkozó részleteket. Ezek a részletek a következők lehetnek: a személy beidézésének módja, az, hogy jelen volt-e a tárgyaláson, hogy őt védőügyvéd képviselte-e, hogy a távollétében hozott határozat jogerőre emelkedett-e, valamint a perújításhoz való jog. Néhány tagállam a vonatkozó nemzeti határozatokat is bekéri a kibocsátó államtól.

Amint arra néhány tagállami hatóság rámutatott, a 2009/299/IB kerethatározat elfogadását és különösen az Európai Unió Bíróságának a *Tupikas*-³, a *Zdziaszek*-⁴ és az *Ardic*-ügyben⁵ hozott ítéleteit követően nőtt a kiegészítő információk iránti megkeresések száma, főként azokban az ügyekben, amikor az EEP több bírósági határozaton alapul. Egyes esetekben ez volt az oka annak is, hogy nem tartották be a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkében meghatározott határidőket, illetve, hogy nőtt az EPP-k megtagadásának száma.

Úgy tűnik, hogy – az EUB ítélkezési gyakorlatával összhangban – néhány EPP megtagadására olyan ügyekben kerül sor, amelyekben a kibocsátó tagállam nemzeti jogszabályai nem teszik lehetővé a perújítást. Figyelembe véve a fent említett ítélkezési gyakorlat eltérő értelmezéseit, egyes jelentésekben megállapítást nyert, hogy az uniós szintű iránymutatás hasznos lenne a harmonizált megközelítés érdekében.

A kiegészítő információk iránti ilyen megkeresések ugyanis időigényesek lehetnek, és az eljárások késedelmes lefolytatásához és/vagy a határidők be nem tartásához vezethetnek. Ezért nagyon hasznos lenne, ha azok az információk, amelyeket a kibocsátó tagállam az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel kapcsolatban az elítéltnak a tárgyalásról való tudomására vonatkozóan szolgáltat, illetve az egyéb releváns információk bővebbek és pontosabbak lennének, és már a kezdetektől rendelkezésre állnának, hogy ne kelljen további információkat kérni.

A helyzet még bonyolultabb lehet akkor, ha a jogerős határozatot olyan eljárást követően hozták meg, amely több bírósági szinten zajlott, és a személy nem volt jelen a büntetőeljárás minden egyes szakaszában. Az EUB-nak az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel kapcsolatos fent említett ítélkezési gyakorlatának fényében a büntetőeljárás valamennyi szakaszában fontos figyelembe venni a vádlott megjelenését; egyes tagállamok az említett ítéleteknek való megfelelés érdekében kiigazították jogszabányaikat, míg más tagállamok esetében a vonatkozó értékelő jelentések hangsúlyozták ennek szükségességét.

³ A C-270/17 PPU sz., *Openbaar Ministerie kontra Tadas Tupikas* ügyben 2017. augusztus 10-én hozott ítélet, ECLI:EU:C:2017:628.

⁴ A C-271/17 PPU sz., *Openbaar Ministerie kontra T Sławomir Andrzej Zdziaszek* ügyben 2017. augusztus 10-én hozott ítélet, ECLI:EU:C:2017:629.

⁵ A C-571/17 PPU sz., *Samet Ardic* ügyben 2017. december 22-én hozott ítélet, ECLI:EU:C:2017:1026.

AJÁNLÁSOK

- *A tagállamok kibocsátó hatóságainak minden olyan esetben, amikor a 2002/584/IB kerethatározat 4a. cikke alkalmazandó, mivel az ítéleteket az érintett személy távollétében hozták meg, egyértelmű és átfogó tájékoztatást kell nyújtaniuk az EEP-formanyomtatvány (d) szakaszában különösen az érintett személy távollétében lefolytatott tárgyalásokra vonatkozó nemzeti rendszerről és arról, hogy a keresett személyt milyen módon tájékoztatták a tárgyalásról.*
- *Felkérjük az Európai Bizottságot, hogy – adott esetben az illetékes tanácsi szervekben folytatott releváns megbeszélések követően – vegye fontolóra arra vonatkozó iránymutatások kiadását, hogy miként kell kezelni az érintett személy távollétében hozott ítéleteket, a 2002/584/IB kerethatározat 4a. cikkének Unió-szerte történő értelmezésére és alkalmazására összpontosítva az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban.*
- *Felkérjük az Európai Igazságügyi Hálózatot (EIH), hogy a tagállamokkal együttműködésben fontolja meg, hogy honlapján konkrét információkat tegyen közzé az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel kapcsolatos nemzeti jogszabályokról és tagállami eljárási következményekről.*

3.3. Megtagadási okok

3.3.1. Mérlegelhető és kötelező megtagadási okok

A 2002/584/IB kerethatározat 3. cikke az EEP végrehajtása megtagadásának három olyan kötelező okáról rendelkezik, amelyek alapján a végrehajtó igazságügyi hatóságok kötelesek megtagadni a keresett személy kibocsátó államnak történő átadását. Az említett kötelező megtagadási okok a következők: közkegyelem, a *ne bis in idem* elve és a büntetőjogi felelősség kizárása az életkor miatt.

A 4. cikk a végrehajtás megtagadásának hét mérlegelhető okáról rendelkezik, amelyek alapján a végrehajtó igazságügyi hatóságok megtagadhatják az átadást. E tekintetben azonban különbségek vannak a 2002/584/IB kerethatározatnak a nemzeti jogba való átültetése terén. A végrehajtás megtagadásának bizonyos, a kerethatározat szerint mérlegelhető okai több tagállam nemzeti jogszabályaiban is kötelezőek. Az egyik tagállamban a 2002/584/IB kerethatározatot átültető nemzeti jogszabály nem tesz különbséget a kötelező és a mérlegelhető megtagadási okok között.

Az értékelésekben részt vevő egyes szakértői csoportok – az EEP-ről szóló negyedik értékelési fordulóval összhangban – bírálták ezeket a gyakorlatokat, kiemelve többek között, hogy megfosztják a végrehajtó igazságügyi hatóságokat attól a lehetőségtől, hogy eseti alapon értékeljék, hogy alkalmazniuk kell-e a megtagadás okait, amennyiben ezeket az indokokat a kerethatározat mérlegelhetőnek minősíti. Hangsúlyozták, hogy az EUB-nak az EEP-re vonatkozó ítélkezési gyakorlatával (a C-665/20 PPU. sz. ügyben 2021. április 29-én hozott ítélet) összhangban a tagállamoknak bizonyos mérlegelési mozgástérrel kell rendelkezniük annak eldöntése során, hogy helyénvaló-e megtagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását. Mindazonáltal nem a jogalkotó, hanem a konkrét ügyet vizsgáló igazságügyi hatóság feladata e mérlegelési jogkör gyakorlása.

Következésképpen kifejtették azon véleményüket, hogy a megtagadás kötelező és mérlegelhető okai tekintetében valamennyi tagállam nemzeti jogszabályait össze kell hangolni a 2002/584/IB kerethatározattal, és így azoknak Unió-szerte következetesnek kell lenniük.

Néhány tagállamban a nemzeti jogszabályok olyan megtagadási okot írnak elő, amelyről a 2002/584/IB kerethatározat nem rendelkezik, amennyiben az EUSZ 6. cikkében biztosított alapvető jogok sérülhetnek. Ez történhet például akkor, ha az ítéletet olyan eljárás során hozták, amelyben megsértették az alapvető emberi jogokat és szabadságokat, vagy ha az érintett személyt neme, faja, vallása, etnikai származása, állampolgársága, nyelve, politikai meggyőződése vagy szexuális irányultsága miatt ítélték el.

Egyes tagállamok korlátozzák vagy a 2002/584/IB kerethatározatban meghatározottakon túli feltételekhez (például a keresett személy beleegyezéséhez vagy a kibocsátó tagállam által a visszaszállításra vonatkozóan adandó garanciához) kötik állampolgáraik és lakosaik átadásának lehetőségét. Ilyen esetekben a szakértői csoportok azt ajánlották az érintett tagállamoknak, hogy gondolják át újra ezt a lehetőséget, mivel úgy vélték, hogy ilyen esetekben a nemzeti jogszabályok nincsenek összhangban a 2002/584/IB kerethatározattal.

Az értékelő csoportok megállapították, hogy ez a megközelítés kiterjeszti a 2002/584/IB kerethatározat hatályát, csökkenti a ténylegesen végrehajtott EEP-k számát, és nyilvánvalóan akadályozza a kölcsönös bizalmon alapuló, büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés megfelelő működését. Hangsúlyozták továbbá, hogy ez a megközelítés ellentmond az EUB ítélezési gyakorlatának, amely kimondja, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságok főszabály szerint csak a végrehajtás megtagadásának az EEP-kerethatározatban kimerítően felsorolt indokai alapján tagadhatják meg az EEP végrehajtását. Ennek megfelelően az EEP-t főszabályként végre kell hajtani, és a végrehajtás megtagadása kivételnek minősül, amelyet igen szigorúan kell értelmezni (C-354/20 PPU és C-412/20 PPU sz. ügy).

Az egyik tagállamban az állampolgárság a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából kibocsátott EEP végrehajtása megtagadásának kötelező oka, ellenben a tartózkodás a megtagadás egyik mérlegelhető oka, miáltal az állampolgárok és a lakosok eltérő bánásmódban részesülnek. Az értékelő csoport ezt összeegyeztethetetlennek találta a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdésével, amely úgy rendelkezik, hogy mind az állampolgárság, mind pedig a tartózkodási hely a végrehajtás megtagadásának mérlegelhető oka. Hangsúlyozni kell, hogy egyes tagállamokban a kötelezettségszegési eljárások megindítását követően folyamatban van egyes – többek közt, de nem kizárólag a megtagadás okaira vonatkozó – jogszabályok elfogadása.

3.3.2. Kettős büntethetőség

A végrehajtás megtagadásának egyik közkeletű oka a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 1. pontjában a végrehajtás megtagadásának mérlegelhető okaként megjelölt kettős büntethetőség. Ilyen esetben, amennyiben az európai elfogatóparancsot olyan cselekmény tekintetében bocsátják ki, amely a kibocsátó tagállam joga szerint bűncselekmény, de a végrehajtó tagállam joga szerint nem, az átadás megtagadható, kivéve abban az esetben, ha a cselekmény szerepel a 2002/584/IB kerethatározat 2. cikkének (2) bekezdésében felsorolt azon 32 bűncselekmény között, amelyek mentesülnek a cselekmény kettős büntethetőségének mérlegelése alól.

A leggyakoribb olyan bűncselekmények, amelyek esetében a kettős büntethetőség hiánya miatt kerül sor az átadás megtagadására, a kisebb bűncselekmények, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, a közlekedési jogsértések, a kiskorúak jogellenes elvitele stb. Míg néhány tagállam azt jelezte, hogy a kettős büntethetőséggel kapcsolatban nem – vagy csak ritkán – szembesül nehézségekkel, számos tagállam számára visszatérő problémát jelent a bűncselekménynek a kibocsátó hatóságok által az európai elfogatóparancsban megadott leírása.

Az európai elfogatóparancsban megadott információkat a végrehajtó tagállam gyakran nem találja elégségesnek annak megállapításához, hogy a cselekmény a saját nemzeti joga szerint bűncselekménynek minősül-e. A végrehajtó hatóságoknak meg kell határozniuk, hogy a bűncselekmény lényeges jellemzői léteznek-e a nemzeti jogban, és amennyiben azt a saját területükön követnék el, büntetőjogi szankcióval sújtható lenne-e. Ha igen, akkor össze kell tudniuk hasonlítani a bűncselekménynek az EEP-formanyomtatvány (e) szakaszában megadott tényszerű leírását a nemzeti büntetőjog valamely konkrét rendelkezése szerinti egyenértékű bűncselekmény tényszerű leírásával.

A releváns információk (az adott személy elítélésére okot adó feltételezett bűncselekmény tényállási elemeinek részletes leírása, a bűncselekmény tényszerű elemeinek és körülményeinek részletes leírása, ideértve a bűncselekmény elkövetésének idejét és helyét is, illetve a keresett személy feltételezett érintettségének mértéke) azonban néha hiányoznak. A fenti elemek hiányában, amikor a kettős büntethetőség mérlegelésére van szükség, a végrehajtó hatóságok a 2002/584/IB kerethatározat 15. cikke értelmében további információkat kérhetnek az átadás kérdésében való döntés megkönnyítése érdekében.

A 2002/584/IB kerethatározat 2. cikkében felsorolt azon 32 bűncselekmény esetében, amelyek mentesülnek a cselekmény kettős büntethetőségének mérlegelése alól, nyilvánvalóan elegendő a tények tömörebb leírása is. Egy tagállam ugyanakkor arról számolt be, hogy néhány végrehajtó tagállam még ezen úgynevezett „felsorolt bűncselekmények” esetében is ellenőrzi a kettős büntethetőséget, ami nem áll összhangban a 2002/584/IB kerethatározattal.

A kellő információk hiányával kapcsolatos problémák olyan eseteknél is előfordulhatnak és nehézségeket okozhatnak, amelyek több alternatív bűncselekményt foglalnak magukban. Lehet, hogy a bűncselekmények egyikénél sem áll fenn kettős büntethetőség, ám elegendő információ hiányában nehéz megállapítani, hogy mely bűncselekményekre terjed ki a kettős büntethetőséggel kapcsolatos követelmény, illetve nehéz végrehajtani az ítélet más bűncselekményekre vonatkozó, egyéb részeit. Ilyen esetekben a végrehajtó hatóságok azzal a kérdéssel fordulnak a kibocsátó államhoz, hogy az ítélet több részre bontható-e. Ha ezt a kibocsátó állam nem fogadja el, akkor az átadás megtagadására kerül sor.

Annak biztosítása érdekében, hogy az esetek könnyen érthetők legyenek a végrehajtó hatóságok számára, az európai elfogatóparancs kibocsátásáról és végrehajtásáról szóló bizottsági kézikönyv III. melléklete iránymutatásokat tartalmaz az EEP-formanyomtatvány kitöltésére vonatkozóan, ideértve azt is, hogy az (e) szakaszban hogyan kell megadni a bűncselekmény részletes leírását. A végrehajtó hatóság így világosabb képet kap a tényekről, és – amennyiben szükséges – könnyen tudja mérlegelni a kettős büntethetőséget, valamint azokat az eseteket, amelyekre esetleg vonatkozhat a *ne bis in idem* elve (lásd a következő alfejezetet).

Mindazonáltal, néhány gyakorló szakember szerint viszonylag csekély azon európai elfogatóparancsok száma, amelyek végrehajtását a kettős büntethetőség alapján tagadják meg, ez pedig arra utal, hogy a kiegészítő információk megadása általában megoldja a problémákat – viszont késleltető tényezőt jelenthet az EEP-eljárásokban.

Néhány tagállam rámutatott, hogy az Eurojust vagy az EIH releváns kapcsolattartó pontja is segítséget nyújthat a kettős büntethetőség mérlegelésében.

Egy tagállam hatóságai kiemelték, hogy úgy tűnik, a tagállamok eltérő gyakorlatot alkalmaznak a kettős büntethetőség mérlegelése és a nemzeti jog által meghatározott elévülési időre vonatkozó ellenőrzés közötti kapcsolatot illetően; egyes tagállamokban az előbbi nem foglalja magában annak ellenőrzését a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 4. pontjával összhangban, hogy letelt-e a végrehajtó tagállam joga szerinti elévülési idő.

Egy tagállam hatóságai pedig arra hívták fel a figyelmet, hogy néhány tagállam saját nemzeti jogának konkrét paramétereit kimerítően alkalmazva, az ügy érdemét vizsgálva mérlegeli a kettős büntethetőséget, és hangsúlyozták, hogy ez a gyakorlat gyengítheti a kölcsönös bizalmat, és károsan hathat az uniós szintű igazságügyi együttműködésre.

3.3.3. A *ne bis in idem* elve

Néhány gyakorló szakember szerint kifejezetten alacsony – még a kettős büntethetőség alapján megtagadottakénál is kisebb – azon európai elfogatóparancsok száma, amelyek végrehajtását a 2002/584/IB kerethatározat 3. cikkének 2. pontjában a végrehajtás kötelező megtagadásának okaként meghatározott *ne bis in idem* elve alapján tagadják meg.

A legtöbb tagállamban az igazságügyi hatóságok nem tapasztaltak számottevő nehézségeket a *ne bis in idem* elvét illetően. Egy lehetséges probléma azonban mégis fennáll, mégpedig az „ugyanazon cselekmény” megítélésével kapcsolatban. Jogi szempontból, az „ugyanazon cselekmény” fogalmának vizsgálatakor a 2002/584/IB kerethatározat 3. cikkének 2. pontján kívül hivatkozni lehet az Európai Unió Bírósága által a C-261/09. sz. (Mantello) és a C-665/20. sz. PPU – X (Európai elfogatóparancs – *Ne bis in idem*) ügyben hozott ítéletre, valamint a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény (SMVE) 54. cikkére is.

Gyakorlati szempontból azonban ez a vizsgálat problémás lehet, ha a kibocsátó hatóság nagyon kevés részletet közölt az „ugyanazon cselekményről”, és ezek alapján hozták meg a döntést. És valóban, néhány esetben a végrehajtó hatóságoknak további információkat kell kérniük a tények leírásával kapcsolatban (jelleg, időpont, hely stb.) ahhoz, hogy meg tudják ítélni, hogy az adott esetre alkalmazni kell-e a *ne bis in idem* elvét. Mindazonáltal, csakúgy mint a kettős büntethetőség esetében, ezekben az esetekben is úgy látszik, hogy a kiegészítő információk megadása általában megoldja a végrehajtó hatóságok által tapasztalt problémákat.

AJÁNLÁSOK

- *A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a 2002/584/IB kerethatározatban a végrehajtás megtagadásának mérlegelhető okaként meghatározott okokat ne kötelező okokként határozzák meg a végrehajtó jogszabályokban. Továbbá, az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban, a végrehajtás megtagadásának okaként nem határozható meg a fent említett kerethatározatban előírtaktól eltérő ok.*
- *A tagállamokat ösztönözzük annak biztosítására, hogy az illetékes kibocsátó hatóságai az EEP-formanyomtatvány (e) szakaszának kitöltésekor részletesen és közérthetően adják meg a bűncselekmény tényszerű leírását, elősegítve ezáltal annak vizsgálatát, hogy esetleg fennállnak-e az elismerés és a végrehajtás megtagadásának a kettős büntethetőségen vagy a ne bis in idem elvén alapuló okai.*
- *A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az illetékes végrehajtó hatóságai ne végezzék el a kettős büntethetőség vizsgálatát olyankor, amikor a szóban forgó bűncselekmény a 2002/584/IB kerethatározat 2. cikkében felsorolt azon 32 kategória valamelyikébe tartozik, amelyek esetében nincs szükség a kettős büntethetőség mérlegelésére.*

3.4. A fogva tartás körülményei

Míg a kölcsönös elismeréssel kapcsolatos más, későbbi uniós jogi eszközökben az alapvető jogok megsértésének potenciális kockázata a végrehajtás megtagadásának okai között szerepel, a 2002/584/IB kerethatározat ezt a körülményt nem határozza meg kifejezetten az elismerés, illetve a végrehajtás megtagadásának okaként, csupán általános utalást tartalmaz az alapvető jogokra a (12) preambulumbekkezdésben és az 1. cikk (3) bekezdésében.

Mindazonáltal, figyelembe véve, hogy a kölcsönös bizalom elve – amelyen a bírósági határozatok kölcsönös elismerésének elve alapul – nem szünteti meg eleve, automatikusan az alapvető jogok megsértésének kockázatát, a kibocsátó tagállambeli fogvatartási körülmények jelentős szerepet játszanak az EEP-eljárások tekintetében.

Ennélfogva, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatát alapul véve és az általa meghatározott kereteken belül (C- 404/15., *Aranyosi és Căldăraru*, C-220/18., ML és C-128/18., *Dorobantu*), a legtöbb tagállamban a végrehajtó hatóságok – kivételesen, egy kétlépcsős teszt alapján – kifejezetten megvizsgálják, hogy fennáll-e a kockázata az Európai Unió Alapjogi Chartájának 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódnak. A rendszerszintű kockázat önmagában nem tekinthető elégségesnek; követelmény, hogy fennálljon az alapvető jogok megsértése kockázatának való tényleges kitettség, amelyről az adott eset konkrét körülményeit vizsgálva kell meggyőződni.

Ennek során az illetékes végrehajtó hatóságok figyelembe veszik az arra vonatkozó megbízható információkat, hogy a kibocsátó államban konkrétan rosszak a fogva tartás körülményei, illetve hogy konkrét büntetés-végrehajtási intézetekben vagy fogvatartottak konkrét csoportjai esetében rosszak a fogva tartás körülményei. Ezek az információk a következőkön alapulhatnak: az Emberi Jogok Európai Bírósága⁶ és az Európai Unió Bírósága által hozott ítéletek; nemzetközi szervezetek (az ENSZ és az Európa Tanács, mindenekelőtt a Kínzás, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetések Megelőzésére Létrehozott Európai Bizottság) által kiadott határozatok vagy jelentések; az európai ombudsman és mérvadó emberi jogi civil szervezetek (például az Amnesty International, a Human Rights Watch stb.) által kiadott jelentések; valamint a tagállami bíróságok ítéletei és a kibocsátó tagállam által nyújtott biztosítékok.

– ⁶ *Mužić kontra Horvátország; Sylla és Nollomont kontra Belgium; Torreggiani és társai kontra Olaszország; Bivolaru és Moldovan kontra Franciaország* stb.

Néhány jelentés arról számolt be, hogy az illetékes végrehajtó hatóságok a különböző uniós hálózatokon/ügynökségeken (Európai Igazságügyi Hálózat, Eurojust, az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) stb.) keresztül kapott információkra is támaszkodhatnak, továbbá külön eszközökre is, különös tekintettel egyrészt az FRA büntetőjogi őrizettel kapcsolatos adatbázisára, amely a várakozások szerint nagyon hasznos eszköz lesz az igazságügyi hatóságok számára, amikor a fogvatartási körülményekkel kapcsolatos kérdésekkel szembesülnek, másrészt pedig az FRA „Börtönkörülmények az Európai Unióban: szabályok és a valóság” című jelentésére, amely a büntetőjogi őrizet kiválasztott minimumszabályait ismerteti.

A tagállami igazságügyi hatóságok által a fogvatartási körülmények vonatkozásában figyelembe veendő elemeket az Európai Unió Bírósága a *Dorobantu* (C-128/18. sz.) ügyben hozott ítéletében határozta meg, és azok a büntetés-végrehajtási intézetek bizonyos fizikai aspektusaival kapcsolatosak az Emberi Jogok Európai Bírósága által meghatározott normákkal összhangban. A tagállamok ezenkívül figyelembe vesznek különböző tényezőket, mint például a fogvatartottak számára biztosított tevékenységeket (rekreációs, oktatási és munkalehetőségek), a rehabilitációs programokat, a természetes fényhez való hozzáférést, a cellán belül, illetve kívül tartózkodás időtartamát, a fogva tartás időtartamát stb.

Azokban az esetekben, amikor alapos indokkal feltételezhető, hogy a keresett személy esetleg embertelen vagy megalázó büntetés-végrehajtási bánásmódnak lesz kitéve, a végrehajtó igazságügyi hatóság a 2002/584/IB kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdésével összhangban bekéri a szükséges kiegészítő információkat azokról a tényleges körülményekről, amelyek között az érintett személyt fogva tartják majd a kibocsátó tagállamban. Ez halasztó hatállyal bír az európai elfogatóparancs végrehajtásáról való döntésre nézve mindaddig, amíg a végrehajtó hatóságok meg nem kapják azokat az információkat és biztosítékokat, amelyek alapján kizárhatják az embertelen vagy megalázó bánásmód tényleges kockázatát.

A fogva tartás körülményeivel kapcsolatos megfontolások késedelmet okozhatnak az EEP-eljárásokban, különösen akkor, ha az illetékes kibocsátó hatóság nem rendelkezik elégséges információval ahhoz, hogy észszerű időn belül válaszoljon. Ez előfordulhat akkor, ha a hatáskör decentralizált, és ezért a kibocsátó államban az igazságügyi minisztériumtól vagy a büntetés-végrehajtási intézetek igazgatásától kell további információkat kérni. Ha a végrehajtó hatóságok nem kapják meg a kért információkat, illetve garanciákat, megtagadhatják az átadást. A gyakorlatban azonban meglehetősen ritkán kerül sor a megtagadásra.

Hangsúlyozni kell, hogy a tagállamok nem egységes értelmezés és megközelítés alapján alkalmazzák az Európai Unió Bíróságának fent említett ítélkezési gyakorlatát. A legtöbb tagállam hivatalból megvizsgálja, hogy utalnak-e észszerű jelek az embertelen vagy megalázó fogvatartási körülmények fennállására, függetlenül attól, hogy az érintett személy beleegyezik-e az átadásba. Az egyik jelentésben az értékelt tagállam az EJEE 6. cikkében foglalt jogokra hivatkozott. Más tagállamok csak akkor vizsgálják meg a kibocsátó államban fennálló fogvatartási körülményeket, ha a kérdést az elítélt személy vagy védőügyvédje felveti és/vagy az érintett személy beleegyezett az átadásba. Több értékelő csoport jelezte, hogy uniós szinten tisztázni kell az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatát.

Amint azt néhány jelentés ismerteti, a büntetés-végrehajtási intézetek minősége kétségtelenül vegyes képet mutat az EU-ban. Sok tagállamtól – mint kibocsátó tagállamtól – mindeztidáig sohasem kértek információkat a büntetés-végrehajtási intézeteikben fennálló fogvatartási körülményekről. Ilyen információkat gyakran kérnek néhány olyan tagállam esetében, amelyekről úgy tartják, hogy lenne mit javítani a fogva tartás körülményein, különös tekintettel a zsúfoltságra. Az értékelések azonban azt mutatták, hogy e tagállamok közül néhány már a helyzet javítására irányuló kezdeményeseket tett vagy mérlegel, hogy elkerülje az átadás más tagállamok általi megtagadását.

Az értékelésekkel összefüggésben hangsúlyozták, hogy azokban az esetekben, amikor az átadási eljárást az *Aranyosi és Căldăraru* ügyben meghatározott, a fogvatartási körülményekre vonatkozó kétlépcsős teszt eredményeként felfüggesztik vagy akár teljesen leállítják, az illetékes tagállami hatóságoknak erőfeszítéseket kell tenniük a büntetlenség elkerülése érdekében.

Hangsúlyozták azt is, hogy az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban a végrehajtó államnak nincsen lehetősége arra, hogy az uniós jogban előírtaknál szélesebb körű alapvető jogokat biztosítson a keresett személy számára.

AJÁNLÁSOK

- *Amikor a tagállamok európai elfogatóparancs végrehajtó államaként járnak el, biztosítaniuk kell, hogy az EEP-eljárásokban részt vevő bírúk és ügyészek adott esetben saját kezdeményezésükre megvizsgálják a kibocsátó tagállambeli fogvatartási körülményeket az Európai Unió Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban, nem csupán akkor, amikor ezt a keresett személy (vagy ügyvédje) kérelmezi, és függetlenül a keresett személy beleegyezésétől.*
- *Az európai elfogatóparancs végrehajtó államaként eljáró tagállamoknak – annak elkerülése érdekében, hogy a szigorúbb nemzeti szabályok következtében az átadás megtagadására kerüljön sor – az Emberi Jogok Európai Bíróságának normáival összhangban figyelembe kell venniük az EUB ítélkezési gyakorlatát, amikor azokat a fogvatartási körülményeket vizsgálják, amelyek az embertelen vagy megalázó bánásmód kockázatát vethetik fel.*

3.5. Fordítással kapcsolatos kérdések

Néhány tagállam kizárólag a saját hivatalos nyelvén fogadja el az európai elfogatóparancsot. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy ideiglenes letartóztatás esetén néha nehézséget jelenthet a végrehajtó állam nyelvére lefordított európai elfogatóparancsot rendelkezésre bocsátani, különösen a szigorú határidőket előíró tagállamokban, mivel nehéz lehet az adott rövid időn belül fordítót találni. Ha a kibocsátó állam nem tud a határidőn belül fordítást rendelkezésre bocsátani, az az EEP-eljárás megszűnéséhez és a keresett személy szabadon bocsátásához vezethet, kivéve ha a bíróság úgy dönt, hogy saját költségén lefordíttatja az európai elfogatóparancsot.

A 2002/584/IB kerethatározat 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a Tanács Főtitkárságánál letétbe helyezett nyilatkozatban bármely tagállam kijelentheti, hogy elfogadja az Európai Unió intézményeinek egy vagy több más hivatalos nyelvén készült fordítást is. Néhány tagállam alkalmazza ezt a rendelkezést, és a saját nyelvétől eltérő nyelven is elfogadja az európai elfogatóparancsot. Ez új megközelítés, amelyet a legújabb uniós büntetőjogi eszközök – például az ENYH-irányelv vagy a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatokról szóló rendelet – is követnek, amelynek keretében a tagállamokat ösztönzik arra, hogy ne csak egy, hanem több nyelven fogadják el a dokumentumokat.

Néhány tagállam arról számolt be, hogy végrehajtó államként eljárva, sürgős esetekben vagy a kölcsönösség feltételével, elfogadják az európai elfogatóparancsok a saját nyelvüktől eltérő nyelvre történő fordítását. Az utóbbi esetben előfordulhat, hogy egy végrehajtó tagállam minden olyan kibocsátó állam bármelyik hivatalos nyelvén elismeri az európai elfogatóparancsokat, amelyik elismeri az említett végrehajtó tagállam hivatalos nyelvén kibocsátott európai elfogatóparancsokat. Néhány szakértői csoport bevált gyakorlatnak minősítette ezt a lehetőséget.

Az európai elfogatóparancsot a saját nyelvükön kívül más nyelven is elfogadó tagállamok által alkalmazott rugalmas nyelvhasználati szabályok és nyitott hozzáállás olyan bevált gyakorlatnak tekinthetők, amelyet a tagállamoknak érdemes szélesebb körben alkalmazniuk, mivel nagy előnye, hogy gyorsítja az EEP-eljárásokat.

Kibocsátó államként eljárva több tagállam lefordítja angolra a kimenő EEP-formanyomtatványt, mielőtt bevinné azt a SIS-be. Ezt szintén bevált gyakorlatnak minősítették, mivel lehetővé teszi, hogy mindig rendelkezésre álljon egy, általában minden tagállam által érthető változat, függetlenül attól, hogy le kell-e azt fordítani a végrehajtó tagállam által elfogadott nyelvre.

Néhány tagállam gyakorló szakemberei arról számoltak be, hogy annak ellenére, hogy a bírósági tárgyalásokon használt hivatalos nyelv a tagállami nyelv, jobban szeretik, ha angol nyelven kapják meg az európai elfogatóparancsot, ugyanis a végrehajtó tagállam hivatalos nyelvére lefordított formanyomtatványok néha rossz minőségűek. Ebben az esetben viszont először le kell fordítani az európai elfogatóparancsot a büntetőeljárás nyelvére, mielőtt az ügy a bíróság elé kerül.

Az információcsere során néhány tagállam a saját nyelvén küldi, illetve válaszolja meg az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos kiegészítő információk iránti megkereséseket. Ilyen esetben a kiegészítő információk iránti megkeresést le kell fordítani, ez pedig késedelmet okozhat az EEP-eljárásban.

Néhány tagállam rámutatott, hogy problémák merülhetnek fel a kiegészítő információk iránti megkeresések esetén, ha bizonyos tagállamok nem használják gyakran a széles körben értett nyelveket. Néhány tagállam nem közvetlenül keresi meg más tagállamok hatóságait, hanem központi hatóságain keresztül, mivel nehézséget jelent számukra egyes nyelvek használata. Más tagállamok pedig azt jelezték, hogy a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti kommunikáció az érintett tagállamok hivatalos nyelveitől eltérő nyelven is folyhat, és ilyen esetekben általában az angol nyelvet használják.

AJÁNLÁS

- ***A tagállamokat ösztönözzük arra, hogy amikor végrehajtó államként járnak el, mérlegeljék a nyelvi követelményekkel kapcsolatos rugalmas megközelítést, és alkalmazzák szélesebb körben a 2002/584/IB kerethatározat 8. cikkének (2) bekezdését a tekintetben, hogy a saját hivatalos nyelvüktől eltérő nyelveken is fogadják el az európai elfogatóparancsokat.***

3.6. Határidők

A tagállami végrehajtó hatóságok általában betartják az említett kerethatározat 17. cikkében meghatározott határidőket azokban az esetekben, amikor vagy nincs szükség kiegészítő információk kérésére, vagy azok kellő időben beérkeznek.

Amikor kiegészítő információkra van szükség ahhoz, hogy az illetékes végrehajtó hatóságok határozni tudjanak az átadásról, a végrehajtó igazságügyi hatóság a 2002/584/IB kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdése alapján megkéri a hiányzó információkat. A végrehajtó hatóság az említett kerethatározat 17. cikkében előírt határidők betartását szem előtt tartva általában határidőt szab ezek kézhezvételére.

Néhány tagállamban azonban az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó információk vizsgálata miatt hosszú időt vesz igénybe az európai elfogatóparancsok feldolgozása, és olyan esetekben, amikor nem elégséges a kiegészítő információ, vagy amikor az eredeti megkeresésben feltett kérdésekre nem érkezik megfelelő válasz, szükség lehet arra, hogy emlékeztetőket küldjenek a kibocsátó hatóságoknak. Késések merülhetnek fel az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel kapcsolatos okokból is, főként a szükséges és helyes információk hiánya, az információkérések, valamint az olyan esetek miatt, amikor előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordulnak az Európai Unió Bíróságához.

Ezekben az esetekben – amikor nem teljesítik a kiegészítő információk benyújtására előírt határidőt –, gyakran sor kerül a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkének (3) bekezdése alapján meghatározott határidők túllépésére is. Néhány jelentés arról számolt be, hogy a határidő túllépése vagy a kért információk rendelkezésre bocsátásának elmulasztása a keresett személy szabadon bocsátásához vezethet, vagy akár azt is okozhatja, hogy az igazságügyi hatóság végül megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását.

Sok olyan esetben, amikor késés történik, a végrehajtó tagállam információt nyújt a késedelem okáról. Számos tagállam beszámolt arról, hogy amikor végrehajtó hatóságként jár el, és több emlékeztető után sem kap választ, akkor kapcsolatba lép az EIH releváns kapcsolattartó pontjával, valamint – sürgős vagy összetettebb esetekben – az Eurojustban részt vevő nemzeti tagjával, hogy tőlük kérjen segítséget a kért információk megszerzéséhez.

Amint azt néhány jelentésben jelezték, a késés okára és az európai elfogatóparancs végrehajtásáról való döntéshez szükséges várható időtartamra vonatkozó információt ritkán közlik spontán módon a kibocsátó állammal. A szakértői csoportok azonban úgy vélték, hogy ez a gyakorlat nincs teljes mértékben összhangban a 2002/584/IB kerethatározattal, mivel annak 17. cikke (4) bekezdése szerint ha az európai elfogatóparancs a (2) vagy a (3) bekezdésben előírt határidőn belül nem hajtható végre, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a késedelem okainak közlése mellett haladéktalanul tájékoztatnia kell erről a kibocsátó igazságügyi hatóságot.

Néhány jelentésben hangsúlyozták, hogy fontos egyensúlyt teremteni egyrészt az európai elfogatóparancs gyors végrehajtása és a végrehajtó hatóságok által elvégzendő vizsgálatok alaposága, másrészt pedig annak szükségessége között, hogy a kibocsátó hatóság elegendő időt kapjon a megkeresés megválaszolására, ideértve egy esetleges fellebbezési eljárás időtartamát is.

Amint azt az egyik értékelő jelentés megállapítja, az EEP-eljárásokat javítani lehetne azzal, ha a döntés szempontjából releváns kiegészítő információk rendelkezésre bocsátása tekintetében egyszerűsítene a tagállamok közötti együttműködést, mivel ez felgyorsítaná a döntéshozatali folyamatot, így megkönnyítené a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkében előírt határidők betartását.

Néhány jelentés rámutatott, hogy bár igaz, hogy a *Tupikas*, a *Zdziaszek* és az *Ardic* ügyben hozott ítéletek hasznos iránymutatást adtak a 2002/584/IB kerethatározat 4a. cikke hatályának meghatározását illetően, ugyanakkor fokozták az EEP-formanyomtatványon konkrétan nem kért kiegészítő információk iránti igényt, ami kétségkívül ahhoz vezetett, hogy megnőtt a kiegészítő információk iránti megkeresések száma, ezáltal pedig a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkében előírt határidők túllépésének előfordulása.

A 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkében előírt határidők be nem tartása esetén csak néhány tagállam értesíti az Eurojustot a határidő túllépéséről és a késedelem okairól. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a 17. cikk (7) bekezdése értelmében ismételt meg nem felelés esetén egy további kötelezettség áll fenn: annak a tagállamnak, amely egy másik tagállam részéről az európai elfogatóparancsok végrehajtásában ismételt késedelmet tapasztal, a kerethatározat végrehajtásának tagállami szintű értékelése céljából tájékoztatnia kell erről a Tanácsot.

AJÁNLÁSOK

- *A tagállamoknak – mind kibocsátó, mind végrehajtó államként eljárva – minden tőlük telhetőt meg kell tenniük a döntéshozatali folyamataik és a releváns eljárásaik során annak érdekében, hogy az eljárások összetettsége ellenére is biztosítsák a 2002/584/TB kerethatározatban előírt határidők betartását. E célból ajánljuk, hogy a tagállamok, amikor kibocsátó államként járnak el, az indokolatlan késedelmek elkerülése érdekében kellő időben adják meg a kért kiegészítő információkat.*
- *Ajánljuk továbbá, hogy a tagállamok, amikor a 2002/584/TB kerethatározat alapján végrehajtó tagállamként járnak el, tájékoztassák a kibocsátó igazságügyi hatóságot és az Eurojustot arról, ha a kérést nem tudják határidőn belül teljesíteni.*

4. A 2008/909/IB KERETHATÁROZAT

4.1. Megtagadási okok

Számos tagállam kötelezőként ültette át az elismerés és a végrehajtás megtagadásának a 2008/909/IB kerethatározat 9. cikkében előírt összes vagy egyes okait, holott magában a kerethatározatban mindezek csak mérlegelhető okok. A 2002/584/IB kerethatározattal kapcsolatban kifejtett megfontolások a 2008/909/IB kerethatározatra is érvényesek.

A legtöbb tagállamban leggyakrabban a következő okok miatt fordul elő a más tagállamok által hozott ítéletek 2008/909/IB kerethatározat alapján történő elismerésének és végrehajtásának megtagadása: a kettős büntethetőség hiánya; az érintett személy távollétében hozott ítéletek; valamint ha az ítéletből kevesebb mint hat hónap büntetés van hátra. Egyéb, gyakran alkalmazott megtagadási okok: a kibocsátó hatóság nem bocsátott rendelkezésre megfelelően kitöltött tanúsítványt; az elítélt személy nem a végrehajtó állam állampolgára; a társadalmi beilleszkedés elősegítése nem állapítható meg a végrehajtó államhoz fűződő kapcsolat hiánya miatt; a büntetés végrehajthatósága elévült. Az elismerés és a végrehajtás megtagadásának egyéb okait ritkábban alkalmazzák.

4.2. A fogva tartás körülményeivel kapcsolatos kérdések

Mint ahogy az az EEP-eljárásoknál is történik, sok tagállam, amikor tanúsítványt bocsát ki egy fogvatartottnak a 2008/909/IB kerethatározat alapján egy másik tagállamba történő átszállítása céljából, figyelembe veszi a fogva tartás körülményeivel kapcsolatos emberi jogokat, és megvizsgálja, hogy a végrehajtó tagállamban kielégítőek-e a börtönkörülmények. Ezzel összefüggésben értelmezési iránymutatásként az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatát (különösen az *Aranyosi és Căldăraru* ügyben hozott ítéletet) veszik figyelembe, még akkor is, ha az említett ítélkezési gyakorlat nem hivatkozik a 2008/909/IB kerethatározatra.

Az értékelések azonban azt mutatták, hogy a gyakorlatban elég ritkák az olyan esetek, amelyekben a 2008/909/IB kerethatározat alapján történő átszállítást a végrehajtó állam nem kielégítő börtönkörülményei miatt nem hajtják végre vagy nem kezdeményezik.

4.3. A társadalmi beilleszkedés értékelése

A 2008/909/IB kerethatározat (9) preambulumbekzdésének és 4. cikke (2) bekezdésének értelmében a kibocsátó állam illetékes hatósága köteles meggyőződni arról, hogy a büntetés végrehajtó állam általi végrehajtása az elítélt személy társadalomba való beilleszkedésének és sikeres visszailleszkedésének elősegítését szolgálja. Ez a vizsgálat kulcsfontosságú szempont a 2008/909/IB kerethatározat szerinti eljárások keretében, mivel elősegíti, hogy a büntetés nevelési és megelőzési céljai nagyobb mértékben teljesüljenek.

Ennek megfelelően, amint az néhány jelentésben is szerepel, a kibocsátó hatóságoknak megfelelő súllyal kell figyelembe venniük az elítélt személynek a társadalmi beilleszkedéshez fűződő érdekét annak eldöntésekor, hogy kérelmezzék-e a büntetés végrehajtásának egy másik tagállam részére történő átadását, a végrehajtó hatóságoknak pedig annak eldöntésekor, hogy elfogadják-e az ilyen átadást. Mindazonáltal ezt a társadalmi beilleszkedéshez fűződő érdeket egyensúlyba kell hozni az igazságszolgáltatási rendszer azon érdekével, hogy egy tagállamon belül ténylegesen végrehajtsa a büntetést.

Néhány tagállam kiemelte továbbá a sértettek jogainak fontosságát a 2008/909/IB kerethatározat alkalmazásában. Véleményük szerint annak biztosítására is figyelni kell, hogy a károsultak ténylegesen kártérítésben részesüljenek, ha az érintett személyt egy másik tagállamba szállítják át, mivel a gyakorlatban megállapítást nyert, hogy bizonyos esetekben az említett kártérítés megszűnik, amint az elítélt személy egy másik tagállamban tölti a büntetését.

A 2008/909/IB kerethatározat nem határozza meg a „társadalmi beilleszkedés” fogalmát. Egyes tagállamokban iránymutatásokat adtak ki a társadalomba való beilleszkedés kilátásainak a tanúsítvány kiállítását megelőző értékelésére vonatkozó konkrét kritériumokról, más tagállamokban viszont a bíró feladata, hogy minden egyes egyéni esetben értékelje, hogy az átszállítás elősegíti-e majd a társadalomba való beilleszkedést.

Az Európai Unióban az elítélt személyek átszállításáról és a szabadságvesztéssel járó büntetésekről szóló kézikönyv (2019/C 403/02) szerint a társadalmi beilleszkedés elősegítésének elemzése nem korlátozódhat pusztán a földrajzi kapcsolat megállapítására, hanem átfogó, eseti alapon történő értékelésen kell alapulnia.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának eredményei azt mutatták, hogy a tagállami hatóságok többsége bizonyos mértékben hasonló kritériumok alkalmazásával – még ha az alkalmazott paraméterek teljes köre eltérő is lehet – gondosan elemzi az elítélt személy társadalomba való beilleszkedésének kilátásait, amennyiben a személyt a büntetés letöltése céljából egy másik tagállamba szállítják át. Bár a legtöbb esetben a társadalomba való beilleszkedést valószínűleg elősegíti a származási országba való átszállítás, annak biztosításához, hogy ez valóban így legyen, átfogó eseti értékelésre lehet szükség.

Az értékelés kiterjed az adott személy helyzetét jellemző több olyan tényezőre és körülményre, amelyek alapján észszerű következtetést lehet levonni arra vonatkozóan, hogy az átszállítás helyénvaló-e a társadalmi beilleszkedés kritériuma szempontjából. A tagállamok többségében különös figyelmet fordítanak a végrehajtó államba történő átszállításra jogosult elítélt személyek társadalmi környezetére, nevezetesen az adott személy e tagállammal fennálló társadalmi, gazdasági, kulturális, nyelvi, családi és egyéb kapcsolataira.

A társadalmi beilleszkedéshez kedvező feltételeket teremtő tényezők értékeléséhez használható egyéb kritériumok a következőket foglalhatják magukban: az érintett személy tartózkodásának időtartama, jellege és feltételei, anyagi helyzete, az általa beszélt nyelv, hogy van-e munkája a végrehajtó tagállamban, és rendelkezésre áll-e szállás.

Néhány tagállamban az illetékes hatóságok más kritériumokat vesznek figyelembe, például a következőket: a létfontosságú érdekek szempontjából központi hely, egészségügyi megfontolások, a büntetésből hátralévő időtartam, valamint a korai szabadlábra helyezés lehetősége stb. Az elítélt személy véleménye általában szintén jelentős súllyal esik latba a büntetés végrehajtásának átadására vonatkozó végleges döntés meghozatalában.

Előfordulhat, hogy a nemzeti aktában vagy a tanúsítványban szereplő információk nem elegendőek annak megállapításához, hogy a büntetés az elítélt személy társadalmi beilleszkedésének és a társadalomba való sikeres visszailleszkedésének elősegítését szolgálná-e, és ezért további információkra lehet szükség, különösen annak megállapításához, hogy az adott személy milyen kapcsolatban áll azzal a tagállammal, ahová át kívánják szállítani.

E célból a 2008/909/IB kerethatározat 4. cikkének (3) bekezdése lehetővé teszi a kibocsátó tagállamok számára, hogy a tanúsítvány és az ítélet elküldése előtt konzultáljanak a végrehajtó tagállammal. Ezt a lehetőséget azonban a tagállamok nem azonos mértékben használják ki, és csak néhány tagállam teszi ezt rendszeresen. Más tagállamok csak nagyon speciális esetekben konzultálnak a végrehajtó állammal, például akkor, ha konzultációra vagy előzetes hozzájárulásra van szükség.

Bár az ilyen konzultáció a 2008/909/IB kerethatározat 4. cikke (1) bekezdésének c) pontjában említett esetek kivételével nem kötelező, néhány szakértői csoport azon a véleményen volt, hogy a végrehajtó tagállammal folytatott előzetes konzultáció hasznos a kibocsátó tagállam számára ahhoz, hogy megszerezze az összes releváns információt annak eldöntéséhez, hogy kiadja-e a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt. Ez megkönnyíti továbbá a végrehajtó tagállammal való zökkenőmentes együttműködést is az eljárás további lépései során, nemcsak a társadalmi beilleszkedés lehetőségének értékelése, hanem az átszállítással kapcsolatos egyéb kérdések tekintetében is.

A végrehajtó hatóságok a 2008/909/IB kerethatározat 4. cikkének (4) bekezdése alapján indokolással ellátott véleményt adhatnak ki arról, hogy a büntetésnek a végrehajtó államban történő végrehajtása nem segítené elő az érintett személy beilleszkedését és a társadalomba való visszailleszkedését, és e véleményt továbbíthatják a kibocsátó hatóságoknak. A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója azonban rávilágított arra, hogy ilyen véleményeket nem adnak ki nagyon gyakran. Azt is hangsúlyozni kell, hogy amennyiben ilyen vélemény érkezik, az nem kötelező a kibocsátó tagállam hatóságára nézve, és nem mindig vezet a tanúsítvány visszavonásához.

AJÁNLÁSOK

- *Minden tagállamot ösztönzünk arra, hogy amikor kibocsátó tagállamként járnak el, biztosítsák, hogy az illetékes hatóságaik a lehető legjobban használják ki a 2008/909/IB kerethatározat 4. cikkének (3) bekezdésében biztosított lehetőséget, és konzultáljanak a végrehajtó tagállammal annak érdekében, hogy összegyűjtsék a 2008/909/IB kerethatározat értelmében átszállításra jogosult elítélt személy társadalomba való beilleszkedésének konkrét kilátásaira vonatkozó releváns információkat.*

4.4. Az elítélt személy tájékoztatása, véleménye és az átszállításhoz való hozzájárulása

Az ítéletnek és a tanúsítványnak a 2008/909/IB kerethatározat alapján történő, egy másik tagállamba való továbbítására irányuló eljárást a kibocsátó állam hivatalból kezdeményezheti, illetve az kezdeményezhető a végrehajtó állam vagy az elítélt személy kérésére is. Néhány tagállam azonban nem kezdeményezi az említett eljárást, ha az elítélt személy vagy a végrehajtó állam nem kéri azt, illetve csak akkor kezdeményezi, ha az elítélt személy hozzájárul az átszállításhoz.

Az értékelő jelentések rámutattak arra, hogy úgy tűnik, hogy ezek a gyakorlatok nincsenek összhangban a 2008/909/IB kerethatározat szellemével, valamint arra, hogy az illetékes kibocsátó hatóságoknak adott esetben mérlegelniük kellene az említett eljárások hivatalból történő megindítását az elítélt személy társadalmi beilleszkedésének elősegítése érdekében.

Egy olyan tagállam van, ahol a szabadságvesztés-büntetés elismerését és végrehajtását már egészen korai szakaszban, a gyanúsított meghallgatásakor vagy akár már a meghallgatás előkészítésekor indítványozni lehet; ezt a gyakorlatot a szakértői csoport hasznosnak ítélte. A szakértői csoport véleménye szerint ezt a gyakorlatot más tagállamok is átvehetnék, mert így a gyanúsított már az eljárás korai szakaszában és ügyvéd jelenlétében – aki el tudja magyarázni a 2008/909/IB kerethatározat által kínált lehetőségeket –, valamint az igazságügyi hatóságok és szükség esetén tolmács jelenlétében megalapozottabb döntést tudna hozni arról, hogy előnyös lenne-e számára az átszállítás.

4.4.1. A kibocsátó tagállamban fennálló helyzet

Az értékelések során fény derült arra, hogy azok az elítélt személyek, akik az elítélés helye szerinti tagállamtól eltérő tagállam állampolgárai, vagy a szokásos tartózkodási helyük az elítélés helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban található, nem feltétlenül vannak tudatában annak, hogy joguk van arra, hogy a büntetés letöltése céljából átszállítsák őket az állampolgárságuk vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti államba, vagy egy másik tagállamba. Ezért a tagállamok többségében a 2008/909/IB kerethatározattal kapcsolatos eljárások során a fogva tartott érintett személyt tájékoztatják a másik tagállamba való átszállítás lehetőségéről, az e célból követendő eljárásról, valamint az átszállítás jogi következményeiről, például a specialitás szabályáról.

A tagállamok többségében a tájékoztatás írásban történik, formanyomtatvány vagy tájékoztató füzet formájában, ezek azonban nagyon gyakran nem állnak rendelkezésre az EU valamennyi hivatalos nyelvén. Amint azt több jelentésben is jelezték, erre szükség lenne annak biztosítása érdekében, hogy az érintett személy megértse a vonatkozó információkat. Egy tagállam esetében – ahol a fogvatartottak írásbeli tájékoztatást nem, csupán szóbeli tájékoztatást kapnak – az értékelő csoport hangsúlyozta, hogy ez nem elégséges, és minden fogvatartottat írásban tájékoztatni kell arról a lehetőségről, hogy egy másik tagállamban töltsen le a büntetését, valamint az átszállításra vonatkozó eljárásról.

Ugyanezen célból az értékelő csoport hangsúlyozta, hogy – mivel a fogvatartottak általában nem ismerik az eljárásjogot – azt is biztosítani kell, hogy az említett tájékoztatás egyértelmű és hozzáférhető legyen, mivel ez elősegíti azt, hogy a fogvatartott megértse a 2008/909/IB kerethatározat által kínált lehetőségeket. Az egyik értékelő csoport azt javasolta, hogy az uniós tagállamok börtöneiben fogva tartott személyek részére olyan, uniós szinten egységesített tájékoztatót lehetne kiosztani, amely az Unió összes hivatalos nyelvén rendelkezésre áll.

A 2008/909/IB kerethatározat 6. cikkének (3) bekezdésével összhangban, a kibocsátó tagállam által követendő eljárás keretében minden olyan esetben, amikor az elítélt személy még a kibocsátó tagállamban tartózkodik, és van jogerős ítélet, lehetőséget kell adni az érintett személynek arra, hogy közölje, hozzájárul-e az átszállításhoz, még akkor is, ha a hozzájárulása nem szükséges. Az elítélt személy véleményének kifejtésére vonatkozó eljárás tagállamonként különböző, és a vélemény kifejtése történhet írásban és/vagy szóban; mindazonáltal, ha az elítélt személy szóban fejt ki a véleményét, akkor arról általában írásbeli feljegyzés is készül. Egy jelentésben arról számoltak be, hogy a gyakorlatban gyakran nehéznek bizonyul leellenőrizni az elítélt személytől kapott információkat (a családtagokkal, szomszédokkal, munkáltatóval folytatott elbeszélgetés révén).

Az elítélt személy véleménye fontos szerepet játszik az arra vonatkozó döntés kialakításában, hogy sor kerüljön-e a tanúsítvány kibocsátására. Ezt a véleményt általában kellőképpen figyelembe veszik az ügy más elemeivel és a jogi követelményekkel együtt, noha az nem döntő az átszállításra vonatkozó döntés szempontjából.

A 2008/909/IB kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdésével összhangban az elítélt személy hozzájárulására szükség van, kivéve a 6. cikk (2) bekezdésében említett esetekben, azaz akkor, ha az átszállításra jogosult személy annak a tagállamnak az állampolgára, amelybe átszállítanák, vagy akkor, ha kitoloncolási végzést hajtanak végre, illetve akkor, ha a személy az említett tagállamba szökött vagy tért vissza, miközben a kibocsátó tagállamban eljárást folytattak ellene vagy elítélték. Az egyik tagállamban azokban az esetekben, amikor az elítélt személy kéri, hogy indítsák meg a tanúsítvány másik tagállamba történő továbbítására vonatkozó eljárást, azt vélelmezik, hogy az említett kérés már eleve magában foglalja az átszállításhoz való hozzájárulást. Az értékelő csoport úgy látja, hogy ez a gyakorlat nincs tekintettel arra, hogy a 2008/909/IB kerethatározat előírja, hogy az elítélt személynek kifejezetten meg kell adnia a hozzájárulását, és azt megelőzően tájékoztatást kell kapnia e hozzájárulás jogkövetkezményeiről.

Néhány jelentés rámutatott, hogy olyan esetekben, amikor az elítélt személyt kiutasítási vagy kitoloncolási végzés alapján az állampolgársága szerinti tagállamba toloncolják ki, az ítélet végrehajtását követően a tanúsítványt továbbítják az állampolgárság szerinti tagállamba, függetlenül attól, hogy az elítélt személy hozzájárul-e az átszállításhoz.

A 2008/909/IB kerethatározat 6. cikkének (4) bekezdésével összhangban az illetékes kibocsátó hatóságok az említett kerethatározat II. mellékletében található értesítési formanyomtatvány útján kötelesek tájékoztatni az elítélt személyt – olyan nyelven, amelyet az megért –, hogy az ítéletnek a tanúsítvánnyal együtt a végrehajtó tagállamba történő továbbításáról határoztak. Ha az elítélt személy a döntés idején a végrehajtó tagállamban tartózkodik, akkor az említett formanyomtatványt továbbítani kell a végrehajtó tagállamnak, amelynek ennek megfelelően tájékoztatnia kell az elítélt személyt.

Habár a 2008/909/IB kerethatározat nem rendelkezik a büntetés végrehajtásának átadásáról szóló döntés elleni fellebbezést szolgáló jogorvoslatról, néhány tagállam a saját nemzeti jogában lehetőséget biztosít erre.

4.4.2. A végrehajtó tagállamban fennálló helyzet

Amikor az elítélt személy nem tartózkodik a végrehajtó tagállamban, a végrehajtó állam a leggyakrabban a kibocsátó államra hagyja azt, hogy az elítélt személynek a javasolt átszállításra vonatkozó véleményét – és ha szükséges, a hozzájárulását – írásban megszerezze, kivéve akkor, ha az elítélt személyt már meghallgatták a kibocsátó államban. Néhány végrehajtó tagállam azonban közvetlenül, írásban kéri az elítélt személy véleményét és hozzájárulását.

Arra az esetre, amikor az elítélt személy a végrehajtó tagállamban tartózkodik, minden tagállamnak megvannak az eljárási szabályai arra vonatkozóan, hogy bekérje az elítélt személynek az átszállításra vonatkozó véleményét, és ha szükséges, a hozzájárulását. A tagállamok többségében az elítélt személyt, illetve – amennyiben kiskorú, vagy jogi védelem alatt áll – az őt segítő vagy képviselő személyt bírósági tárgyalásra idézik be, hogy kifejtse a véleményét, és ha szükséges, megadja a hozzájárulását. A szóban forgó személyt ügyvéd – és ha szükséges, tolmács – segíti. Néhány másik tagállamban ezt az eljárást írásban végzik el.

Függetlenül attól, hogy egy tagállam kibocsátó vagy végrehajtó tagállamként jár-e el, a 2008/909/IB kerethatározat II. mellékletében szereplő értesítési formanyomtatványon értesítenie kell az érintett személyt az illetékes hatóság által hozott valamennyi igazságügyi határozatról. Ha az érintett személy még mindig a kibocsátó államban tartózkodik, a végrehajtó hatóságok a kibocsátó állam hatáskörrel rendelkező hatóságán keresztül vagy közvetlenül elküldik a számára a határozatot. A tagállamok széles körben használják a 2008/909/IB kerethatározat II. mellékletét.

Több jelentésben jelezték, hogy a szabadságvesztés-büntetésnek a végrehajtó tagállam általi elismerésére és végrehajtására vonatkozó határozat fellebbezés benyújtásával megtámadható.

AJÁNLÁSOK

- *Minden tagállamot ösztönzünk annak biztosítására, hogy az illetékes hatóságai egyszerű és hozzáférhető formában tájékoztassák az elítélt személyt a büntetés egy másik tagállamban való letöltésének a 2008/909/IB kerethatározattal összhangban fennálló lehetőségéről, az átszállításra vonatkozó eljárásról, valamint annak jogi következményeiről.*
- *Minden tagállamot ösztönzünk annak biztosítására, hogy a büntetés egy másik tagállamban való letöltése céljából történő átszállításra jogosult személy számára az átszállítással kapcsolatos releváns információkat írásban, lehetőleg az EU valamennyi hivatalos nyelvén rendelkezésre álló formanyomtatvány vagy tájékoztató füzet formájában biztosítsák annak érdekében, hogy az érintett személy megértse ezeket az információkat.*

4.5. Átalakítás és részleges elismerés

A szabadságvesztés-büntetések jellege és hossza jelentős eltéréseket mutat a tagállamok között. Ezen oknál fogva a valamely másik tagállamban hozott szabadságvesztés-büntetésnek a 2008/909/IB kerethatározat szerinti elismerése és végrehajtása keretében sor kerülhet a büntetés átalakítására vagy annak részleges elismerésére, a 2008/909/IB kerethatározat 8. és 10. cikkében előírtaknak megfelelően.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának eredményei alapján kiindulhatunk abból, hogy a tagállamok többsége számára nem okoz különösebb nehézséget a 2008/909/IB kerethatározatnak, illetve a kölcsönös elismerés elvének az alkalmazása keretében a büntetés részleges elismerése és átalakítása, és ezek a kerethatározatoknak a büntetőügyekben folytatott, Unión belüli igazságügyi együttműködés elősegítésében betöltött szerepét sem akadályozzák. Mindazonáltal az értékelés során felmerültek vizsgálatot érdemlő kérdések, melyeket az alábbiakban ismertetünk.

4.5.1. Átalakítás

Megjegyzendő, hogy a 2008/909/IB kerethatározat szerinti rendszer alapja a kölcsönös elismerés elve, és ezért a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikkének (1) bekezdése elvben a büntetés fenntartásáról rendelkezik, ami a büntetésnek az azt kiszabó állam által meghatározott jellegét és időtartamát illeti. Ezen szabály alóli kivételként a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikkének (2) és (3) bekezdése a büntetés átalakítását írja elő a következő két konkrét helyzetben:

- a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikkének (2) bekezdése értelmében amennyiben a büntetés – időtartamát tekintve – nem egyeztethető össze a végrehajtó tagállam jogával, mivel az adott büntetés mértéke meghaladja az adott tagállam aktuálisan hatályos nemzeti jogában a hasonló bűncselekményekre előírt maximális büntetést. A végrehajtó tagállam átalakíthatja a büntetés mértékét, kiszabva a saját nemzeti jogában a hasonló bűncselekményekre vonatkozóan előírt maximális büntetést;

- a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikkének (3) bekezdése értelmében amennyiben a büntetés – jellegét tekintve – nem egyeztethető össze a végrehajtó tagállam jogával, a végrehajtó tagállam illetékes hatósága átalakíthatja azt a saját jogában hasonló bűncselekményekre alkalmazott büntetésnek vagy intézkedésnek megfelelően, oly módon, hogy a kiszabott büntetés vagy intézkedés a lehető legpontosabban megfeleljen a kibocsátó tagállamban kiszabott szabadságvesztés-büntetésnek. A szabadságelvonással járó büntetőjogi szankció nem változtatható pénzbüntetésre vagy bármilyen más pénzügyi jellegű büntetésre.

Ezekben az esetekben a végrehajtó hatóságoknak mérlegelniük kell, hogy mi minősül a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikkében említett „hasonló bűncselekménynek”, hogy meghatározzanak egy olyan hasonló bűncselekményt, amely objektív és szubjektív jellemzőit tekintve közel áll a kibocsátó tagállamban elkövetett bűncselekményhez, és amely nyomán a végrehajtó tagállam saját büntetőjogi rendszerében hasonló helyzetben elvileg kiszabhatott volna büntetést.

A 2008/909/IB kerethatározat nem határozza meg sem a „hasonló bűncselekmény” fogalmát, sem a büntetés megállapításakor kötelezően alkalmazandó büntetőjogi rendelkezéseket, és e tekintetben csak a végrehajtó állam jogára hivatkozik. Az egyik szakértői csoport rámutatott, hogy a különböző tagállamok különbözőképpen értelmezik a „hasonló bűncselekmény” fogalmát. Vannak olyan tagállamok, amelyekben a büntetést a jogszabályaik alapján kiszabható maximális börtönbüntetés általános mértékéhez igazítják, más tagállamok viszont a hasonló bűncselekmények esetében kiszabható maximális büntetési tételhez igazítják azt.

Minden esetben el kell végezni egy jogi elemzést annak megállapítása érdekében, hogy a bűncselekmény tényállási elemei és a végrehajtó állam nemzeti joga szerinti büntetőjogi besorolás között egyezés áll fenn.

Az értékelés azt mutatta, hogy a tagállamok – amikor végrehajtó tagállamként járnak el – hasonló kritériumokat használnak annak értékelésére, hogy a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikke értelmében mi minősülhet „hasonló bűncselekménynek”, így például figyelembe veszik a bűncselekmény tényállási elemeit, a bűncselekmény típusát és a büntetés időtartamát, az ügynek a tanúsítványban ismertetett tényállását, valamint a bűncselekménynek a kibocsátó állam általi jogi besorolását.

Mindazonáltal nehézséget jelenthet a 2008/909/IB kerethatározat 8. cikkének (2) bekezdésében említett „hasonló bűncselekmény” értelmezése, ha a bűncselekményre vonatkozóan a tanúsítványban (h) szakasz) megadott információk nem állnak összhangban az ítélettel, vagy ha a tanúsítványban leírt tények nem elég egyértelműek vagy nem elégségesek ahhoz, hogy meg lehessen állapítani a tények egyenértékű minősítését. Ilyen esetekben a végrehajtó állam kiegészítő információkat kérhet a kibocsátó tagállamtól, vagy bekérheti az ítélet másolatát.

Néhány értékelő jelentésben megemlítették, hogy hasznos volna a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti előzetes konzultáció annak elkerülése érdekében, hogy a végrehajtó tagállamnak a büntetés átalakítására vonatkozó követelményei miatt a 2008/909/IB kerethatározat szerinti eljárás valamely szakaszában (az érintett bírósági határozat elismerése, annak végrehajtása vagy annak egy másik tagállamhoz való továbbítása végrehajtás céljából) visszavonják a tanúsítványokat.

Egyes jelentésekben kitértek arra, hogy az olyan pszichiátriai vagy orvosi kezelést elrendelő büntetések átalakítása, amelyek szabadságelvonással járnak, de nem minősülnek szabadságvesztésnek, gyakran vet fel problémákat amiatt, hogy a nemzeti rendszerek között különbségek állnak fenn az illetékes hatóságok, a pszichiátriai kezelés kötelező jellege, valamint az elzárás időtartama tekintetében.

Néhány jelentés kiemelte, hogy problémás lehet a letöltendő büntetés hátralévő idejének kiszámítása, mivel a nemzeti jogrendszerek eltérnek egymástól, és a kiszámítás módja is különböző lehet. Bizonyos tagállamok években vagy hónapokban számolják a szabadságelvonás időtartamát, mások viszont napokban; ez megnehezíti a büntetés hosszának vagy a letöltendő büntetés hátralévő idejének a pontos kiszámítását. Ilyen esetben kiegészítő információt lehet kérni a kibocsátó hatóságoktól. A felsorolt nehézségek ellenére csak kivételesen fordul elő, hogy ezen indokok alapján kerüljön sor megtagadásra.

A fentebb említett problémákon felül a tagállamok nem számoltak be további gyakorlati nehézségekről ezen a területen. Sőt, néhány tagállamban nem is fordult elő olyan eset, vagy csak rendkívül kis számban, hogy a büntetést át kellett volna alakítani amiatt, mert annak jellege vagy időtartama nem volt összeegyeztethető az adott tagállam saját nemzeti jogával. A tagállamok többségében ritkán fordult elő olyan eset, amikor a tanúsítványt a büntetés túlságosan megengedő jellege miatt vonták volna vissza.

4.5.2. Részleges elismerés

A 2008/909/IB kerethatározat 10. cikke úgy rendelkezik, hogy amennyiben a végrehajtó tagállam illetékes hatósága úgy tartja helyénvalónak, hogy csak részben ismerje el az ítéletet és hajtsa végre a büntetést, megállapodás elérése céljából egyeztethet a kibocsátó állam illetékes hatóságával, mielőtt döntene az ítélet elismerésének és a büntetés végrehajtásának teljes megtagadásáról. Az illetékes kibocsátó és végrehajtó hatóságok eseti alapon megállapodhatnak az ítélet részleges elismeréséről és a büntetés részleges végrehajtásáról, feltéve, hogy ez nem eredményezi a büntetés súlyosabbá válását.

Ha nem sikerül konszenzusra jutni egy, a kibocsátó hatóság számára kielégítő megoldásról, akkor a kibocsátó hatóság által hozott végleges döntés lehet a tanúsítvány visszavonása, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a büntetés letöltése nem lenne megfelelő.

Az értékelések kilencedik fordulójára során az derült ki, hogy a tagállamok nagy részében nem fordul elő gyakran a részleges elismerés. Mindössze néhány tagállam számolt be olyan esetekről, amikor a kibocsátó tagállam által hozott ítéletet részlegesen ismerték el. Az e területen szerzett gyakorlati tapasztalat hiánya ellenére úgy tűnik, hogy a gyakorló szakemberek tisztában vannak a 2008/909/IB kerethatározat 10. cikke szerint követendő eljárással, többek között a kibocsátó tagállam illetékes hatóságaival való konzultáció lehetőségével és azzal, hogy ez utóbbiakkal megállapodásra kell jutni a részleges elismerés és végrehajtás feltételeiről, azzal együtt, hogy a büntetés nem válhat súlyosabbá.

Rendszerint sem nemzeti jogszabályok, sem más hivatalos jogi aktusok nem rendelkeznek arról, hogy milyen konkrét kritériumok alapján kell dönteni az ítéletek részleges elismeréséről és a büntetések részleges végrehajtásáról, vagyis hogy mi alapján kell értékelni, hogy az lehetséges-e, mit kell e célból figyelembe venni, illetve hogy az igazságügyi hatóságoknak milyen esetben kell vagy nem kell visszavonniuk a tanúsítványt. Ennek értékelését általában az illetékes hatóság mérlegelésére bízzák.

Az ítélet részleges elismerése többnyire olyan esetben fordul elő, amikor a szóban forgó személyt bűnhalmazat elkövetése miatt ítélték el, a cselekményről külön döntenek, és a feltételek csak a bűncselekmények egy részénél teljesülnek, egy vagy több bűncselekmény azonban a végrehajtó államban nem büntetendő cselekmény. Ez különösképp olyan büntetendő cselekmények esetében fordulhat elő, amelyek egyes tagállamokban a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartoznak (például pénzügyi, kábítószerrel kapcsolatos vagy közlekedési jogsértések stb.).

Annak értékelése során, hogy a végrehajtó állam általi részleges elismerés elfogadható-e, vagy vissza kell vonni a tanúsítványt, a kibocsátó államnak fontos megbizonyosodnia arról, hogy a részleges elismerést követően a büntetés csökken-e. Amint azt néhány jelentés kiemeli, ha a büntetés jelentős mértékben csökken, az ritka esetekben azt okozhatja, hogy a részleges elismerést követően a tanúsítványt visszavonják.

Néhány tagállam rámutatott néhány olyan nehézségre, amelyek a jogrendszerek közötti eltérésekből adódnak. Elsősorban a következőket említették: egyes intézkedéseknek a végrehajtó állam jogával való összeegyeztethetlensége, az egyes tagállamok által a jogerős ítélet kiszámításához használt különböző kritériumok és módszerek, valamint a kiszabott büntetések összesítésére vonatkozó elv alkalmazása. Ez olyankor fordulhat elő, amikor az alaphüntetések egyike olyan magatartással kapcsolatos, amely a végrehajtó államban nem büntetendő, és utólag nehéz lehet megállapítani, hogy a kiszabott ítélet mely része vonatkozik az adott bűncselekményre, és ezért részletes információkra lehet szükség a több bűncselekmény miatt kirótt büntetés meghatározásával kapcsolatban.

A tagállamok többsége nem tapasztalt komolyabb nehézségeket a 2008/909/IB kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése szerinti egyeztetési eljárás kapcsán; a kibocsátó és a végrehajtó állam gyakran jut megállapodásra az ítélet részleges elismeréséről és a büntetés részleges végrehajtásáról. Amennyiben azonban mégis nehézségek merülnek fel ezen eljárás során, megoldásukban az Eurojust vagy az Európai Igazságügyi Hálózat kapcsolattartó pontjai segíthetnek.

AJÁNLÁSOK

- *Ösztönözzük a kibocsátó és a végrehajtó államként eljáró tagállamokat arra, hogy amikor nem lehetséges egy adott ítéletnek a 2008/909/IB kerethatározat szerinti teljes körű elismerése, gondoskodjanak arról, hogy illetékes hatóságaik az említett kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése alapján egyeztetést folytassanak egymással annak érdekében, hogy megállapodásra jussanak az ítélet részleges elismerésének és a büntetés részleges végrehajtásának a lehetőségéről, mivel az elősegítheti a kölcsönös elismerést.*
- *Ösztönözzük a tagállamokat arra, hogy biztosítsák, hogy a 2008/909/IB kerethatározat szerinti eljárásokban kibocsátó és végrehajtó hatóságként eljáró illetékes hatóságaik a tanúsítvány h) pontjának kitöltésekor a lehető legteljesebben és legpontosabban fogalmazzák meg a tényállást, hogy az adott esetben kiegészítse az ítéletben foglalt információkat és ezáltal elkerülhető legyen, hogy a végrehajtó hatóságok nehézségekbe ütközzenek a bűncselekmény értékelése kapcsán.*

4.6. Fordítással kapcsolatos kérdések

A 2008/909/IB kerethatározat értelmében az ítélet elismerése és a büntetés végrehajtása érdekében a következő dokumentumokat kell továbbítani a kibocsátó államnak: a tanúsítvány egy példánya, az ítélet egy példánya, valamint a tanúsítvány fordítása a végrehajtó tagállam hivatalos nyelvére/nyelveire, vagy adott esetben az érintett tagállam által elfogadott valamelyik hivatalos uniós nyelvre.

A 2008/909/IB kerethatározat 23. cikkének (2) bekezdése szerint – főszabályként – nincs szükség az ítélet lefordítására; ennek megfelelően több tagállam is van, amelyek jogszabályai nem írják elő az ítélet lefordítását.

Az említett cikk (3) bekezdése értelmében csak azok a végrehajtó államként eljáró tagállamok kérhetik, hogy az ítélethez vagy annak lényeges részeihez csatolják azok fordítását a végrehajtó állam hivatalos nyelvére, amelyek a Tanács Főtitkárságánál ilyen értelmű nyilatkozatot helyeztek letétbe, mégpedig abban az esetben, ha a tanúsítvány tartalmát elégtelennek ítélik a büntetés elismeréséről és végrehajtásáról való döntéshez. Az ilyen nyilatkozatot nem tett tagállamok, amennyiben fordításra van szükségük egy bonyolultabb ítélet esetén, maguk intézkedhetnek annak beszerzéséről, a kibocsátó tagállam megkeresése nélkül.

Ilyen esetben néhány tagállam büntető eljárásjoga akkor is előírja a bírósági eljárások során a hivatalos nyelv használatát, ha a kibocsátó államtól nem kérték az ítélet lefordítását. A gyakorlatban ezért egyes tagállamok illetékes hatóságai kíváncsiaknak tartják az ítélet fordítását, és gyakran bekérik azt, vagy ha nem kapnak ilyet a kibocsátó tagállamtól, sok esetben saját költségükre gondoskodnak arról.

Az ítélet teljes szövegének lefordítását olyan esetben ítélik szükségesnek, amikor a tanúsítvány tartalma elégtelennek tűnik ahhoz, hogy az ítélet végrehajtásáról dönteni lehessen annak alapján, és alaposabb vizsgálatra van szükség a megtagadás lehetséges okait vagy az átalakítás szükségességét illetően. Ezenkívül bizonyos tagállamok az összes igazoló dokumentum fordítását is kérik.

Ilyen esetekben a két tagállam illetékes hatóságai között egyeztetésre kerülhet sor, melynek eredményeként kompromisszum jöhet létre a másik tagállam eltérő jogszabályi keretének figyelembevételével. A végrehajtó tagállam a kompromisszum szellemében kérheti a kibocsátó tagállamtól, hogy csak az ítélet lényeges részeinek (vagyis a bűncselekmény vizsgálatáról szóló részeknek, valamint a büntetés megválasztása és hossza kapcsán a bíróság által tett megállapításoknak) a fordítását biztosítsa, vagy hogy az ítélet teljes szövege helyett csak az ítélet összegzését juttassa el hozzá, mivel a teljes ítéletek lefordítása általában időigényes és költséges folyamat. Ezekkel az eljárásokkal idő takarítható meg és elkerülhető az erőforrások szükségtelen igénybevétele.

Egyértelműen megmutatkozik, hogy amikor a tagállamokhoz kérelem érkezik az ítélet és adott esetben az igazoló dokumentumok fordítása iránt, egyes tagállamokban gyakran nem sikerül tartani a meghatározott határidőket, ami az ítélet elismerésére és végrehajtására vonatkozó döntésnek az elhalasztásához vezet.

Van néhány olyan végrehajtó tagállam, amely nem kéri rendszeresen az ítéletnek és a kapcsolódó dokumentumoknak a saját tagállamuk nyelvére való lefordítását, és/vagy elfogadják azt angolul, amit a szakértői csoportok bevált gyakorlatnak ítélték.

Néhány kibocsátó tagállam általában olyan nyelvre fordítva küldi meg a végrehajtó tagállamnak az ítéletet és a tanúsítványt, amelyet az adott tagállam elfogad, jóllehet ez nem követelmény és nem is érkezett kifejezetten ilyen kérés, ami szintén jó módja az eljárás megkönnyítésének és felgyorsításának.

Néhány esetben, amikor a kézhez kapott tanúsítvány nincs lefordítva, vagy nem biztosították a határozatnak vagy lényeges elemeinek a fordítását, és az említett dokumentumok tartalma elégtelen ahhoz, hogy döntést lehessen hozni, a végrehajtó állam illetékes hatóságai megtagadhatják a másik tagállam által hozott, szabadságvesztés-büntetést kiszabó ítélet elismerését, és az eljárás lezárul.

AJÁNLÁSOK

- *A 2008/909/IB kerethatározat szerinti végrehajtó államként eljáró tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy illetékes hatóságaik csak olyan esetekben kérjék a teljes ítélet lefordítását, amikor a tanúsítvány tartalmát elégtelennek ítélik annak eldöntéséhez, hogy végrehajtsák-e a büntetést, és adott esetben a kérést megelőzően egyeztessenek a kibocsátó államokkal annak megítélése érdekében, hogy elegendő lenne-e, ha a 2008/909/IB kerethatározat 23. cikkének (3) bekezdésével összhangban csupán az ítélet lényeges részeit fordítanák le.*

4.7. Határidők

Több tagállam számára is nehézségeket okoz, hogy végrehajtó államként eljárva betartsák a 2008/909/IB kerethatározat 12. cikkének (2) bekezdésében meghatározott, az ítélet elismeréséről és a büntetés végrehajtásáról szóló határozat meghozatalára vonatkozó 90 napos határidőt.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának eredményei azt mutatták, hogy az érintett végrehajtó hatóságoknál elsősorban akkor merülnek fel problémák az időben történő válaszadással kapcsolatban, ha a tanúsítványban megadott információk hiányosak, vagy tisztázni kell bizonyos kérdéseket (főként a kirótt büntetéssel, a hiányzó dokumentumokkal, az elítélt személy hiányos azonosító adataival stb. kapcsolatban), vagy ha szükség van bizonyos dokumentumok lefordítására. Ezek a problémák gyakran késedelemhez vezetnek, ami a 2008/909/IB kerethatározat 12. cikkének (2) bekezdése szerinti határidők elmulasztását okozhatja.

Ez különösen olyan esetekben fordulhat elő, amikor a tanúsítvány több különböző ítéletre vonatkozik, vagy az ítélet több bűncselekményre vonatkozik, mivel ilyenkor az érintett hatóságok száma és a több elkülönülő lehetséges fellebbezés miatt elhúzódik a folyamat. Ez nem feltétlenül okoz problémát néhány olyan tagállamban, ahol a jogorvoslat iránti kérelmek benyújtásának határideje viszonylag rövid. A határidők betartása akkor is nehézségekbe ütközhet, ha a büntetést át kell alakítani.

Amennyiben a végrehajtó tagállam nem tudja tartani a 2008/909/IB kerethatározat 12. cikkének (2) bekezdésében megállapított határidőt, haladéktalanul értesítenie kell a kibocsátó tagállamot, megadva a határidő elmulasztásának indokait és a jogerős határozat meghozatalához előreláthatóan szükséges időt, a gyakorlatban azonban nem minden tagállam követi ezt az eljárást.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának eredményei alapján ez bizonyos esetekben a tanúsítvány visszavonásához vezetett abból az okból, hogy az elítélt személy (feltételes) szabadságra bocsátása küszöbön állt, vagy mert az elítélt személyt már szabadságra is bocsátották.

AJÁNLÁSOK

- *A tagállamoknak – mind kibocsátó, mind végrehajtó államként eljárva – minden tőlük telhetőt meg kell tenniük a döntéshozatali folyamataik során annak érdekében, hogy az eljárások összetettsége ellenére is biztosítsák a 2008/909/IB kerethatározatban előírt határidők betartását. E célból ajánljuk, hogy a tagállamok, amikor kibocsátó államként járnak el, az indokolatlan késedelmek elkerülése érdekében kellő időben adják meg a kért kiegészítő információkat.*
- *Ajánljuk továbbá, hogy a tagállamok, amikor végrehajtó tagállamként járnak el, tájékoztassák a kibocsátó igazságügyi hatóságot arról, ha a kérést nem tudják a 2008/909/IB kerethatározatban megállapított határidőn belül teljesíteni, megadva a késedelem okát és a jogerős határozat meghozatalához előreláthatóan szükséges időt.*

5. A 2002/584/IB ÉS A 2008/909/IB KERETHATÁROZAT KÖZÖTTI KAPCSOLAT

A 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdése és 5. cikkének (3) bekezdése, illetve a 2008/909/IB kerethatározat közötti funkcionális kapcsolat és kiegészítő jelleg kezelése meglehetősen összetett feladat, különösen azokban a tagállamokban, ahol az említett két jogszabály tekintetében eltérő hatóságok illetékesek; a legtöbb tagállamban ez a helyzet. A tagállamok többségében a szóban forgó hatóságok nem kötöttek külön erre vonatkozó egyetértési megállapodást; a szakértők azt az ajánlást fogalmazták meg a tagállamok számára, hogy készítsenek iránymutatást arra vonatkozóan, hogy miként kellene megszervezni ezt az együttműködést.

Csak kis számú olyan tagállam van, ahol a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikke (6) bekezdésének alkalmazása esetén ugyanazon hatóságok, ugyanazon eljáráson belül döntenek az ítélet elismeréséről.

Olyan esetekben, amikor az EEP végrehajtását a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdése alapján megtagadják, vagy ugyanezen kerethatározat 5. cikkének (3) bekezdése alapján feltételekhez kötik, nehéz kérdés lehet annak eldöntése, hogy fenn kellene-e tartani az EEP-t, vagy tanúsítványt kellene-e kibocsátani a 2008/909/IB kerethatározat alapján.

Csak néhány tagállam adott ki olyan iránymutatásokat vagy tájékoztatókat, amelyek részletezik a gyakorló szakemberek számára azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén az ítéletet az érintett személy átadása vagy az ítélet elismerése révén kell végrehajtani; a szakértők ezt legjobb gyakorlatnak tekintették.

A legtöbb tagállamban sem jogszabályok, sem közigazgatási iránymutatások nem határoznak meg konkrét kritériumokat annak mérlegelésére, hogy EEP-t, vagy a 2008/909/IB kerethatározaton alapuló tanúsítványt kell-e kibocsátani, noha ezek a kritériumok néhány esetben jól ismertek. A döntést eseti alapon hozzák meg a gyakorló szakemberek. Amikor azonban az elítélt személy tartózkodási helye ismeretlen, rendszerint EEP-t bocsátanak ki.

A megfelelő kölcsönös elismerési eszköz kiválasztásához figyelembe vett kritériumok között néhány tagállam hatóságai megemlítették a büntetés tényleges végrehajtásának lehetőségeit, az elítélt személy állampolgárságát és lakóhelyét, a személy és a végrehajtó állam közötti kapcsolatot, a társadalomba való beilleszkedés és a társadalmi integráció elősegítésének lehetőségeit, valamint a büntetlenség elkerülésének szükségességét.

Tekintettel az átadás megtagadására vonatkozó, a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikke (6) bekezdésén alapuló döntés meghozatalának az összetettségére, egyes szakértői csoportok hangsúlyozták, hogy a kibocsátó hatóságoknak alaposan és körültekintően át kell gondolniuk, hogy EEP-t, vagy a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt bocsássanak-e ki, egyensúlyt kell teremteniük a büntetés végrehajtásának a szükségessége és az elítélt személy társadalomba való beilleszkedése biztosításának a szükségessége között, és megfelelően kell súlyozniuk a releváns kritériumokat. Egyes jelentésekben kiemelték, hogy a más tagállamok illetékes hatóságaival folytatott kommunikáció és konzultációk hasznosak lehetnek annak eldöntéséhez, hogy melyik eszköz legyen alkalmazandó. E konzultációk elősegítése érdekében – szükség esetén – fontolóra lehetne venni az Eurojust vagy az EIH kapcsolattartó pontjai által nyújtott támogatás igénybevételét. Az egyik értékelő jelentésben bevált gyakorlatnak tekintették azt, amikor az egyik tagállam illetékes hatóságai kétoldalú találkozókra tartanak a másik tagállam illetékes hatóságaival azzal a céllal, hogy megállapodjanak annak részleteiről, hogy az EEP-eljárást esetleg átalakítják az ítélet elismerésére irányuló, a 2008/909/IB kerethatározat szerinti eljárássá.

Egyes tagállamok a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdése alapján megtagadják az átadást, mielőtt az ítélet vagy a büntetést kiszabó végzés kölcsönös elismeréséről szóló határozat jogerőre emelkedne, anélkül, hogy garantálnák a büntetés végrehajtását. Az értékelő csoportok úgy vélték, hogy ezt a gyakorlatot a 2008/909/IB kerethatározatnak az EUB által értelmezett 25. cikke fényében meg kellene változtatni.

A 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdése és 5. cikkének (3) bekezdése szerinti esetekben nincs általános gyakorlat a tekintetben, hogy ki kell-e bocsátani a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt, vagy meg kell-e követelni annak kibocsátását.

Egyes tagállamok a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdése alapján mindig megkövetelik a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kibocsátását annak érdekében, hogy jogalapot teremtsenek egy másik tagállam által kiszabott büntetés végrehajtásához. Néhány gyakorló szakember azon a véleményen volt, hogy a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány több garanciát nyújt, mint a tanúsítvány nélküli „közvetlen” végrehajtás, bár ez a gyakorlat késleltetheti az ítélet végrehajtását.

Az egyik jelentés arra is rámutat, hogy a tanúsítvány nagyon értékes információkat tartalmaz, amelyeknek az ítéletet meghozó hatóságtól való későbbi bekérésére szükség lehet további eljárások céljából; ilyen információk lehetnek például a fogva tartás időtartama, ha az érintett személyt fogva tartották az eljárás során, jogi rendelkezések, az, hogy az ítélethozatal szerinti állam megköveteli-e a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó információk szolgáltatását stb. Az EUB előtt jelenleg folyamatban van egy ügy ezzel a kérdéssel kapcsolatban (C-179/22. sz. ügy).

Más tagállamok az átadás megtagadását követően az EEP-ben foglalt információk alapján közvetlenül végrehajtják a végrehajtó tagállam ítéletét, különösen azokban az esetekben, amikor a keresett személy a kibocsátó tagállam állampolgára vagy ott jogszerűen tartózkodik. Ezekben az esetekben úgy kell tekinteni, hogy az átadás megtagadásából automatikusan következik az ítélet elismerése és végrehajtása.

Annak ellenére, hogy tisztán gyakorlati szempontból ez a büntetések gyors végrehajtását biztosítja, a kölcsönös értékelések kilencedik fordulója során néhány értékelő csoport és az értékelt tagállamok néhány gyakorló szakembere kifejezte, hogy nem támogatják ezt az eljárást, hangsúlyozva többek között, hogy ez megfosztja a kibocsátó hatóságokat – amelyek esetleg nem akarják a büntetésnek a végrehajtó államban való végrehajtását – attól a hatáskörüktől, hogy a 2008/909/IB kerethatározatnak megfelelően dönthessenek a tanúsítvány visszavonásáról.

Ezekben az esetekben az az ajánlott eljárás, hogy a végrehajtó hatóságok a szabadságvesztés-büntetés átvétele előtt kérjenek és szerezzenek be tanúsítványt a kibocsátó hatóságtól. Ugyanakkor arra is rá kell mutatni, hogy – amint azt néhány jelentés is hangsúlyozza – az említett gyakorlattal elkerülhető a keresett személy szökésének és ezáltal a büntetlenségnek a veszélye.

Az egyik jelentés úgy fogalmaz, hogy ezek a különbségek a 2008/909/IB kerethatározat e tekintetben fennálló bizonyos fokú kétértelműségéből eredhetnek. A 25. cikk előírja, hogy a 2008/909/IB kerethatározat rendelkezései – a 2002/584/IB kerethatározat sérelme nélkül – olyan mértékben, amennyire azok összhangban vannak a 2002/584/IB kerethatározat rendelkezéseivel, értelemszerűen alkalmazandók a büntetések végrehajtására azokban az esetekben, amikor egy tagállam az említett kerethatározat 4. cikkének 6. pontja szerinti esetekben vállalja a büntetés végrehajtását, vagy amennyiben az átadás feltétele a személy későbbi visszaszállítása (a 2002/584/IB kerethatározat 5. cikkének (3) bekezdése). A „2002/584/IB kerethatározat sérelme nélkül”, majd az „olyan mértékben, amennyire azok [a rendelkezések] összhangban vannak [a 2002/584/IB kerethatározat] rendelkezéseivel” megfogalmazás alapján megállapítást nyert, hogy úgy tűnik, a 2002/584/IB kerethatározat az irányadó. Ugyanebben a jogi szövegben azonban a (12) preambulumbekkezdés kimondja, hogy „a végrehajtó állam ellenőrizheti az e kerethatározat 9. cikkében előírtak szerinti, az elismerés és a végrehajtás megtagadási okainak meglétét”. Ez a jogbizonytalanság tükröződik a tagállamok különböző gyakorlataiban és nemzeti jogszabályaiban.

Megjegyzendő továbbá, hogy a *Popławski* I. és II. ügy ítélezési gyakorlatát, amely kimondja, hogy a végrehajtó államnak garantálnia kell a végrehajtás vagy az átadás tényleges végrehajtását, nem értelmezik és alkalmazzák egységesen az EU-ban.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának keretében mind az értékelt tagállamok gyakorló szakemberei, mind a szakértői csoportok hangsúlyozták, hogy tisztázni kell uniós szinten a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikke (6) bekezdésének és a 2008/909/IB kerethatározatnak az együttes alkalmazásából eredő következményeket, különösen a tekintetben, hogy lehetséges-e vagy sem közvetlenül végrehajtani a büntetést azt követően, hogy az EEP-ben foglalt információk alapján, tanúsítvány nélkül megtagadták az átadást.

Ha a 2002/584/IB kerethatározat 5. cikkének (3) bekezdése alapján az átadást az érintett személy visszaszállításához kötötték, úgy tűnik, hogy a legtöbb tagállam meg tud egyezni abban, hogy a keresett személynek a kibocsátó államban történő elítélését követően tanúsítványt kell kiállítani.

A 2002/584/IB kerethatározat és a 2008/909/IB kerethatározat együttes alkalmazásával kapcsolatos másik releváns kérdés arra vonatkozik, hogy mi történik a fogva tartott személlyel az átadás megtagadása és a szabadságvesztés-büntetés elismerése között.

A büntetést közvetlenül végrehajtó tagállamok számára ez a kérdés nem releváns. Más tagállamok elhalasztják az átadásra vonatkozó döntésüket, amíg a tanúsítvány beérkezésére várnak; ezekben az esetekben van egy olyan időszak, amikor az érintett személy esetleg megszökhet. E tagállamok némelyike a 2008/909/IB kerethatározat 14. cikkének megfelelően mindaddig ideiglenes letartóztatásban tartja a keresett személyt, amíg a tanúsítványnak a kibocsátó állam általi kibocsátására vár. Az értékelés keretében hangsúlyozták, hogy ezzel a megközelítéssel elkerüljük annak a lehetőségét, hogy a keresett személy a szabadságvesztés-büntetés elismerésére várva megszökjön, és ezáltal előmozdítja a kölcsönös bizalmat is.

Más tagállamokban nem alkalmaznak ilyen ideiglenes letartóztatást. Ebben az esetben a szakértők azt ajánlották a nemzeti hatóságoknak, hogy amennyiben a büntetés végrehajtása céljából kiadott EEP alapján történő átadás megtagadásra kerül, a büntetlenség kockázatának elkerülése érdekében alkalmazzák a 2008/909/IB kerethatározat 14. cikkét.

AJÁNLÁSOK

- *Felkérjük a tagállamokat annak biztosítására, hogy a büntetés végrehajtása céljából kiadott EEP kibocsátása előtt az illetékes igazságügyi hatóságok alaposan vizsgálják meg, hogy nem lenne-e megfelelőbb a 2008/909/IB kerethatározatban előírt eljárások követése.*
- *Ajánljuk a tagállamoknak, hogy amennyiben a büntetés végrehajtása céljából kiadott EEP alapján történő átadás megtagadásra kerül, a büntetlenség kockázatának elkerülése érdekében alkalmazzák a 2008/909/IB kerethatározat 14. cikkét.*
- *Felkérjük az Eurojustot, hogy az EIH-val együtt adjon iránymutatást a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének (6) bekezdése és a 2008/909/IB kerethatározat közötti funkcionális kapcsolatra és kiegészítő jellegre, valamint az együttes alkalmazásukból eredő következményekre és lehetséges problémákra vonatkozóan annak érdekében, hogy – az Európai Unió Bírósága előtti C-179/22. sz. ügy eredményétől függően – következetesebbé váljon a tagállamok által követett gyakorlat.*

6. A 2008/947/IB ÉS A 2009/829/IB KERETHATÁROZAT

6.1. Az alkalmazás hiánya

A szabadságvesztéssel nem járó büntetések átviteléről szóló 2008/947/IB kerethatározat és az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatról (ESO) szóló 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának mértéke meglehetősen alacsony az egész EU-ban.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója alapján úgy tűnik, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának hiánya nem vezethető vissza e kerethatározatok átültetésének módjára. A kölcsönös értékelések e fordulójának keretében megkérdezett gyakorló szakemberek többsége általában átfogónak és érthetőnek találja az átültető nemzeti jogszabályokat.

Úgy tűnik, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat szórványos alkalmazásának okai sokrétűek, és több tényező egyidejű fennállásához kapcsolódnak. Ezek közül néhányra már fény derült korábban, amikor az összes tagállam gyakorló szakemberei megbeszéléseket tartottak az EIH égisze alatt (ST 14754/18). Az egyik legfőbb felvetés az volt, hogy mivel az uniós gyakorló szakemberek nem ismerik széles körben ezeket az eszközöket, nem áll rendelkezésre elegendő tapasztalat, ami késedelmes végrehajtáshoz vezetett. Egy másik felmerült probléma az volt, hogy nehéz azonosítani a többi tagállamban megkeresendő illetékes hatóságokat.

A kölcsönös értékelések mostani fordulója lehetőséget kínált arra, hogy részletesen megvizsgáljuk ezeket, illetve a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat ritka alkalmazásának háttérében álló egyéb körülményeket, és lehetséges megoldásokat keressünk a helyzet javítására. Azokkal a kérdésekkel és kihívásokkal, amelyek mindkét kerethatározat kapcsán felmerülnek, ez az alfejezet foglalkozik, míg az egyes jogi eszközök kapcsán külön-külön felvetődő kérdésekre a következő alfejezetek térnek ki.

Amellett, hogy ezek az eszközök viszonylag újabbak, az értékelés rámutatott arra a visszatérő problémára, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat nem eléggé ismert, és a tagállami gyakorló szakemberek nem rendelkeznek kellő ismeretekkel és tapasztalatokkal azokkal kapcsolatban, ami nem csupán a bírákra és ügyészekre, hanem a pártfogó felügyelői szolgálatokra és a védőügyvédekre is igaz, amelyeknek, illetve akiknek pedig kulcsfontosságú szerepet kellene betölteniük ezen a területen. További probléma az ezekkel az eszközökkel kapcsolatos elégtelen képzés.

Ezek a hiányosságok a legtöbb tagállamban fennállnak, és egyértelműen jelzik, hogy lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatot az alkalmazásukban részt vevő valamennyi érdekelt fél jobban megismerje és alkalmazza, mégpedig képzések biztosítása, valamint az információknak és a bevált gyakorlatoknak a gyakorló szakemberek közötti, mind nemzeti, mind uniós szintű cseréje révén. Ezenkívül hasznos lenne kézikönyveket biztosítani a gyakorló szakemberek számára ezen eszközök uniós és nemzeti szintű gyakorlati végrehajtásáról, mivel a konkrét nemzeti eljárási iránymutatások hiánya miatt a bírák kissé vonakodhatnak e jogi eszközök használatától.

Elhangzott, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat igencsak korlátozott alkalmazása a kapcsolódó eljárások hosszának és összetettségének is betudható. Következésképpen az igazságügyi hatóságok legtöbbször egyszerűbb megoldásokat választanak az összetett és időigényes mechanizmusok helyett. Ezért néhány gyakorló szakember úgy véli, hogy az eljárások egyszerűsítése olyan uniós szintű intézkedés lehet, amely révén növelni lehetne a szóban forgó kerethatározatok alkalmazásának mértékét.

Emellett a gyakorló szakemberek rámutattak arra, hogy korlátozott számú olyan eset van, amikor célszerű vagy érdemes lenne ezen eszközöket alkalmazni. Először is úgy tűnik, hogy aránylag alacsony a határokon átnyúló vonatkozású ügyek száma.

A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának egyik jelentős, és ebben az értékelési fordulóban egyértelműen azonosított akadályát az jelenti, hogy a nemzeti rendszerek között számottevő különbségek állnak fenn a próbaidő alatti magatartási szabályok, az alternatív intézkedések és a felügyeleti intézkedések jellege és időtartama tekintetében. Olyan eset is előfordulhat, hogy az e kerethatározatok hatálya alá tartozó intézkedések egyes tagállamok joghatóságában nem is léteznek. Ezenkívül a kibocsátó állam által szolgáltatott információk néha hiányosak, vagy a tanúsítványt nem küldik el a végrehajtó hatóságoknak.

Ez az értékelési forduló egyértelműen rámutatott, hogy a nemzeti jogrendszerek közötti különbségek megnehezítik az ilyen intézkedések másik tagállamba történő átvitelét. A tagállami gyakorló szakemberek körében nem általános, hogy ismernék a többi tagállam igazságszolgáltatási rendszerét, valamint a tárgyalást megelőző és a tárgyalást követő intézkedésekkel kapcsolatos nemzeti gyakorlatokat, és ez befolyásolhatja az illetékes igazságügyi hatóságok közötti kölcsönös bizalmat, amely pedig előfeltétele a – többek között a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alapján történő – kölcsönös elismerés megfelelő működésének.

A kölcsönös értékelések e fordulójának keretében hangsúlyozták, hogy e problémák orvoslása érdekében nagyon hasznos lenne, ha egyetlen helyen – például az EIH honlapján – fognák össze az arra vonatkozó információkat, hogy az egyes tagállamok jogrendszere milyen szabadságvesztéssel nem járó intézkedéseket tartalmaz. A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának megkönnyítése érdekében azt is hangsúlyozták, hogy a tagállamoknak frissíteniük kellene az EIH honlapján (Európai Igazságügyi Atlasz) megtalálható információkat azzal kapcsolatban, hogy a fent említett kölcsönös elismerési eszközökkel mely illetékes hatóságok foglalkoznak, lehetővé téve ezzel az illetékes hatóságok közötti hatékony, közvetlen kapcsolatfelvételt.

A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatban általánosan felmerült másik probléma az, hogy az e jogi eszközökben előírt intézkedésekre jogosult személyek nincsenek tisztában a szóban forgó eszközök kínálta lehetőségekkel. Ezért az az ajánlás került megfogalmazásra, hogy az illetékes nemzeti hatóságok a meghallgatás vagy a tárgyalás során hatékonyabb módon tájékoztassák ezekről a lehetőségekről a büntetőeljárás alá vont vagy elítélt személyeket. Az egyik jelentés rámutatott arra, hogy a bíróság, az ügyészség és a többi érintett hatóság rendszeres találkozókat tarthatna annak érdekében, hogy azonosítsák azokat az eseteket, amelyekben a 2008/947/IB kerethatározatot az eljárás korai szakaszában alkalmazni lehetne, illetve hogy nemzeti szinten összehangolják az intézkedéseiket. Ugyanez vonatkozik a 2009/829/IB kerethatározatra is.

6.2. A 2008/947/IB kerethatározat

Annak elismerése mellett, hogy a 2008/947/IB kerethatározat – amely kölcsönös elismerési eszköz az elítélt személy társadalomba való visszailleszkedésének kilátásait hivatott javítani a tárgyalás utáni szakaszban – egy viszonylag új eszköz, ez az értékelési forduló feltárta, hogy ezt a kerethatározatot mennyire ritkán alkalmazzák.

Amint arra már fentebb rámutattunk, a tagállamok büntetés-végrehajtási rendszerei közötti különbségek, többek között az alternatív szankciók és a próbaidő alatti magatartási szabályok felépítése tekintetében, gyakorlati problémákhoz vezetnek. Míg a tagállamok meglehetősen egyszerűen el tudják ismerni a szabadságvesztés-büntetéseket, korántsem olyan egyszerű ez az olyan alternatív szankciókkal és a próbaidő alatti magatartási szabályokkal kapcsolatban, amelyek olyan speciális típusú gondozást vagy tilalmat foglalnak magukban, amelyeknek esetleg nem létezik megfelelője a végrehajtó hatóság szerinti tagállam nemzeti rendszerében. Ezért a gyakorló szakemberek ismereteinek bővítése és az átvitelek megkönnyítése érdekében több információt kellene összegyűjteni a különböző tagállamokban kiszabott, szabadságvesztéssel nem járó büntetésekről, lehetőség szerint az EIH honlapján, amint azt az előző alfejezetben is említettük.

Ezenkívül az is nehezíti a helyzetet, hogy több nemzeti hatóság is illetékességgel rendelkezik a 2008/947/IB kerethatározat végrehajtására, és ez bizonytalanságot okoz azzal kapcsolatban, hogy melyik hatósággal kell felvenni a kapcsolatot. Nehézségekbe ütközik továbbá az illetékes hatóságok azonosítása az Európai Igazságügyi Atlaszban, amely jelenleg – egyebek mellett – a próbaidő tekintetében eljáró hatóságokról sem tartalmaz információkat.

Továbbá, amikor a próbaidő időtartama rövid, addigra, amikor a kibocsátó hatóság megteszi az intézkedés elfogadásához szükséges lépéseket, a próbaidő gyakran már lejárt vagy hamarosan lejár; az is előfordulhat, hogy a próbaidő lejárt után érkezik meg az intézkedés elismeréséről szóló határozat.

Amint arra az egyik jelentés rámutatott, a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és a próbaidőt megállapító határozatokra való alkalmazásának előmozdítása szempontjából rendkívül fontos a tagállamok illetékes hatóságai közötti hatékony és időben történő kommunikáció annak érdekében, hogy a 2008/947/IB kerethatározattal összhangban biztosított legyen a próbaidő alatti magatartási szabályok, illetve az alternatív szankciók felügyeletének sikeres és időben történő átvitele. Egyes szakértői csoportok több olyan esetet is találtak, ahol a tagállamok illetékes hatóságai közötti nem hatékony kommunikáció késedelmekhez és az átvitel lebonyolítására vonatkozó határidők elmulasztásához vezetett. Az egyik tagállam hatóságai azt javasolták, hogy a kapcsolatokat az összes tagállam 2008/947/IB kerethatározat által érintett pártfogó felügyelői szolgálatai között uniós szinten fokozni lehetne, mivel ez megkönnyítené a konkrét ügyekben szükség esetén folytatott konzultációt és együttműködést.

Emellett a 2008/947/IB kerethatározat különös hatálya, azaz a próbaidő alatti magatartási szabályok és az alternatív szankciók az elítélt személyek különleges nyomon követését és felügyeletét teszik szükségessé. A hatékony nyomon követéshez az illetékes hatóságok közötti nagy bizalomra, és ebből következően a különböző tagállamok igazságszolgáltatási rendszerének ismeretére van szükség. Mindenesetre úgy tűnik, hogy e tekintetben van még mit javítani, mivel egyes nemzeti igazságügyi hatóságok a büntetés/intézkedés végrehajtását – akár távolról is – inkább nemzeti szolgálataik felelősségi körében tartják, mintsem hogy elfogadják a határokon átnyúló felügyeletet, mivel úgy vélik, hogy ez biztosítja az intézkedések hatékonyabb nyomon követését.

A 2008/947/IB kerethatározat uniós szintű láthatóságának növelése érdekében egyes jelentések azt javasolták, hogy a tagállamok érintett hatóságai hozzanak létre egy hálózatot, amelyen keresztül megoszthatnák a tapasztalatokat és a bevált gyakorlatokat, valamint közös megoldásokat kereshetnének e jogi eszköz alkalmazásával kapcsolatban.

Ebbe az irányba tett lépés a METIS projekt elindítása, amelynek célja többek között a 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásának előmozdítása azáltal, hogy gyakorlati eszközöket fejleszt mind a gyakorló szakemberek, mind az elítélt személyek és ügyvédek számára. A METIS projektben részt vevő tagállamok összeállítanak továbbá egy táblázatot, amely összehasonlítja a próbaidő alatti magatartási szabályokat. Néhány szakértő úgy vélte, hogy ez a projekt előmozdítja majd e kölcsönös elismerési eszköz alkalmazását, és tágabb értelemben megerősíti a tagállamok közötti kölcsönös bizalmat.

6.3. A 2009/829/IB kerethatározat

A 2008/947/IB kerethatározatra vonatkozó – az előző alfejezetben szereplő – megállapítások egy része a 2009/829/IB kerethatározatra is alkalmazható. Ez utóbbi egy olyan kölcsönös elismerési eszköz, amely a tárgyalás előtti szakaszra vonatkozó felügyeleti intézkedések másik tagállamba történő átvitelét írja elő annak megelőzése érdekében, hogy az eljárás helye szerinti államban lakóhellyel rendelkező, illetve nem rendelkező személyek egyenlőtlen bánásmódban részesüljenek, figyelembe véve azt a tényt, hogy hasonló körülmények fennállása esetén az adott államban lakóhellyel nem rendelkező személyeket gyakrabban helyezik előzetes letartóztatásba, mint az ott lakóhellyel rendelkező személyeket.

Az, hogy a bírák vonakodnak alkalmazni a 2009/829/IB kerethatározatot, többek között azzal magyarázható, hogy nehézséget jelent azon esetek azonosítása, amelyekben eredményes és célravezető lenne igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatot (ESO) kibocsátani. Néhány tagállam gyakorló szakemberei azon véleményüknek adtak hangot, hogy az ESO hozzáadott értéke megkérdőjelezhető, mivel nem felel meg a büntetőeljárások igényeinek, nevezetesen azért, mert a kapcsolódó eljárások kialakításához szükséges idő nem egyeztethető össze az előzetes letartóztatással kapcsolatos meghallgatásokra vonatkozó határidőkkel. Egy személy előzetes letartóztatásáról rövid időn belül kell döntenet, és ezen az időkereten belül nem lehetséges igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatot kibocsátani és a végrehajtó tagállamtól választ kapni.

Ezenkívül az illetékes hatóságok gyakran nem hajlandóak engedélyezni a gyanúsított/vádlott számára, hogy elhagyja az országot olyankor, amikor a büntetőeljárás során szükség lesz a jelenlétére, mert úgy vélik, hogy a fogva tartás és ezért az EEP szükséges.

Egyes tagállamok gyakorló szakemberei azon a véleményen voltak, hogy ha a tárgyalást megelőző nyomozás viszonylag gyorsan lezárható, nem lenne helyénvaló igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatot kibocsátani, mivel az megnehezítheti az ügy kezelését. A büntetőügy gyorsabb elbírálása szempontjából jobb lehetőség az, ha az érintett személyt röviden ideiglenes letartóztatásba helyezik, ahelyett, hogy szabadon bocsátanák, míg újra meg nem kell jelennie további nyomozás vagy tárgyalás céljából.

Az összetettebb és időigényesebb nyomozásokat illetően eltérő véleményeket fogalmaztak meg az egyes gyakorló szakemberek és szakértői csoportok. Néhány gyakorló szakember úgy véli, hogy az ilyen nyomozások esetében, amikor a gyanúsítottakat általában fogva tartják, az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozat veszélyeztetheti a nyomozást.

Egy szakértői csoport ezzel ellentétes véleményt fogalmazott meg, nevezetesen úgy vélte, hogy a hosszan elhúzódó büntetőügyekben a 2009/829/IB kerethatározat által biztosított előnyöknek kell elsőbbséget élvezniük (az ártatlanság vélelmének és a szabadsághoz való jognak a megerősítése).

Általánosabban, ez az értékelési forduló azt mutatta, hogy az ESO alkalmazásával szembeni vonakodásnak az is oka, hogy a kibocsátó hatóságok bizonytalanok azzal kapcsolatban, hogy a végrehajtó hatóságok mennyire hatékonyan követik nyomon a felügyeleti intézkedést. Néhány gyakorló szakember véleménye szerint a gyakorlatban meglehetősen nehézkesen zajlik az említett hatóságok közötti együttműködés és kommunikáció a kiszabott intézkedéseknek való megfelelés ellenőrzése terén.

Végezetül, az egyik tagállam illetékes hatóságai a 2009/829/IB kerethatározat nem elterjedt alkalmazásának okaként azt említették még, hogy a felügyeleti intézkedések költségei nem igazolják annak alkalmazását kisebb súlyú bűncselekmények esetében.

AJÁNLÁSOK

- *Felkérjük a tagállamokat, hogy tegyék meg a megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat ismertebbé váljon a gyakorló szakemberek körében, továbbá hogy ennek megfelelően építsék be az e jogi eszközökre vonatkozó információkat az összes érdekelt félnek szóló képzési programokba, valamint hogy dolgozzanak ki konkrét iránymutatásokat ezen eszközök használatának megkönnyítése és előmozdítása érdekében.*
- *Ajánlott, hogy az Európai Bizottság konkrét nem jogalkotási intézkedéseket hozzon a próbaidőről és az alternatív szankciókról szóló 2008/947/IB tanácsi kerethatározat és az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatról szóló 2009/829/IB tanácsi kerethatározat alkalmazásának javítása érdekében, figyelembe véve a kölcsönös értékelések e fordulója során gyűjtött információkat.*

- *Az Európai Bizottságot arra ösztönözzük, hogy adott esetben az EIH-val és az Eurojusttal együttműködésben fontolja meg, hogy a gyakorló szakembereket olyan uniós kézikönyvekkel lássa el, amelyek gyakorlati útmutatást adnak a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásához.*
- *A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának megkönnyítése érdekében az EIH-t arra ösztönözzük, hogy a tagállamokkal együttműködve tüntesse fel az EIH honlapján az összes nemzeti rendszerre és az általuk előírt, szabadságvesztéssel nem járó intézkedésekre vonatkozó releváns információkat, valamint az e kerethatározatok alkalmazásában illetékes valamennyi tagállami hatóságra vonatkozó naprakész információkat.*

7. HORIZONTÁLIS KÉRDÉSEK

7.1. Központi hatóság és közvetlen kapcsolatok

7.1.1. A 2002/584/IB kerethatározat szerinti központi hatóság és közvetlen kapcsolatok

A 2002/584/IB kerethatározat 7. cikke (1) bekezdésének értelmében minden tagállam kijelölhet egy vagy – ha jogrendszere úgy rendelkezik – több központi hatóságot. A tagállamok, ha ez igazságszolgáltatási rendszerük felépítése következtében szükséges, központi hatóságukat vagy hatóságaikat bízhatják meg az EEP-k hatósági továbbításával és fogadásával, továbbá az ezekkel kapcsolatos minden egyéb hivatalos levelezéssel.

Egy tagállam két szervet jelölt ki központi hatóságként. Mindössze néhány tagállamban nem került sor a 2002/584/IB kerethatározat 7. cikke (1) bekezdésének értelmében vett központi hatóság kijelölésére. A központi hatóságot kijelölő tagállamok közül legtöbbször az adott ország igazságügyi minisztériumát, míg néhányan az igazságügyi minisztériumtól eltérő nemzeti (igazságügyi) hatóságát jelölték ki.

A központi hatóság szinte valamennyi tagállamban korlátozott szerepet tölt be, és csak megkeresés esetén avatkozik be. Nem avatkozik be az igazságügyi hatóságok közötti kapcsolatokba, valamint nem áll kapcsolatban más tagállamok igazságügyi hatóságaival sem, jóllehet kapcsolatokat tart fenn más tagállamok igazságügyi minisztériumaival.

A központi hatóság rendszerint segítséget nyújt a kibocsátó, illetve a végrehajtó igazságügyi hatóságnak, különösen a nagyon összetett esetekben, például az érintett tagállamok igazságügyi hatóságaival folytatott kommunikáció megkönnyítése révén, vagy olyan felmerülő nehézségek esetén, amelyek nem rendezhetők közvetlenül más tagállamok illetékes hatóságaival, ilyen például az illetékes vagy a központi hatóság meghatározása, dokumentumok küldése vagy azok hitelességének ellenőrzése. Gyakran a központi hatóság végzi az illetékes hatóság munkáját támogató anyagok (kézikönyvek, intranet, iránymutatások, körlevelek stb.) összeállítását, illetve a statisztikák kezelését. Egyes esetekben a központi hatóság minőségi ellenőrzést is végezhet az EEP kibocsátását megelőzően.

Egyes jelentésekben megállapítást nyert, hogy a közelmúltban csökkent a központi hatóságok arra irányuló szerepe, hogy segítséget nyújtsanak EEP-eljárásokban, és az általuk nyújtott segítség igénybevétele leggyakrabban olyan helyzetekre korlátozódik, amikor a szóban forgó problémát nem lehet megoldani az érintett igazságügyi hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvétel révén. Ez a változás egyes esetekben a kölcsönös értékelések negyedik fordulójában megfogalmazott ajánlásokra válaszul hozott intézkedések eredménye, más esetekben pedig a 2002/584/IB kerethatározat hatályával kapcsolatos nagyobb tudatosságnak és az igazságügyi hatóságok által a 2002/584/IB kerethatározat gyakorlati alkalmazása során szerzett tapasztalatoknak tudható be.

Ugyanakkor van néhány olyan tagállam is, ahol a központi hatóság továbbra is fontos, a 2002/584/IB kerethatározat 7. cikkének (1) és (2) bekezdésében rájuk ruházott adminisztratív, gyakorlati és módszertani feladatokon túlmutató szerepet tölt be az átadási eljárás főbb vonatkozásai tekintetében. Például a központi hatóság jogosult – többek között – arra, hogy EEP-et bocsásson ki és hajtson végre, vagy olyan, kizárólagos csatornaként jelölik ki, amelyen keresztül a más tagállamokkal folytatott teljes kommunikáció zajlik és a megkeresések érkeznek, vagy felhatalmazást kap arra, hogy a 2002/584/IB kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdése alapján a kibocsátó illetékes hatóságtól kiegészítő információkat kérjen; vagyis olyan feladatokat teljesít, amelyeket általában az igazságszolgáltatás lát el. Az említett tagállamoknak azt tanácsoljuk, hogy hozzanak intézkedéseket központi hatóságaik szerepének korlátozására, és a kölcsönös elismerés elvével összhangban mozdítsák elő az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolatokat.

A kilencedik értékelési forduló keretében megállapítást nyert, hogy az igazságügyi együttműködés ezen új modellje radikális változást eredményez a tagállamok közötti kapcsolatok terén, és a központi vagy kormányzati hatóságok közötti kommunikáción alapuló korábbi megközelítést felváltja a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti közvetlen kommunikáció, méghozzá azzal a céllal, hogy könnyebbé váljon az igazságügyi együttműködés anélkül, hogy a végrehajtó szerveket bevonnák.

Néhány gyakorló szakember rámutatott, hogy bizonyos esetekben nyelvi korlátok, illetve az attól való félelem tartja vissza őket az említett közvetlen kapcsolatfelvételtől, hogy nem tudják pontosan megállapítani, hogy melyik hatóság az illetékes. A szakértői csoport hangsúlyozta, hogy a nyelvi akadályok valóban akadályozhatják a kölcsönös elismerés egyik központi elemét jelentő hatékony közvetlen kapcsolatokat, ezért intézkedéseket kell hozni a nehézségek leküzdésére.

7.1.2. A 2008/909/IB kerethatározat szerinti központi hatóság és közvetlen kapcsolatok

A központi hatóság segíti az igazságügyi hatóságokat a tanúsítványok és az ítéletek átvételével és továbbításával kapcsolatos eljárásokban, valamint az ezekkel kapcsolatos hivatalos levelezés terén. Ezenfelül segítheti az illetékes hatóságokat is a 2008/909/IB kerethatározat szerinti eljárásokban azáltal, hogy tanácsadást vagy tájékoztatást nyújt azokról. E kerethatározat alkalmazása céljából azonban nem minden tagállam jelölt ki központi hatóságot.

Az igazságügyi hatóságok közötti kapcsolatok elve és a központi hatóságoknak a 2008/909/IB kerethatározat szerinti szerepe közötti összefüggés általában az EEP-eljárásokkal kapcsolatos hatáskörmegosztást tükrözi; e tekintetben lásd a fenti vonatkozó fejezetet.

7.1.3. A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat szerinti központi hatóság és közvetlen kapcsolatok

Számos olyan tagállam van, amelyik nem jelölt ki központi hatóságot kibocsátó vagy végrehajtó hatósággént a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat szerinti határozatok és tanúsítványok kibocsátása és továbbítása céljából. Az igazságügyi minisztérium azonban általában segítséget nyújt az illetékes igazságügyi hatóságoknak az olyan nehézségek esetén, amelyeket nem lehet közvetlenül más tagállamok illetékes hatóságaival megoldani.

7.2. Szakosodott illetékes hatóságok

A tagállamok a kölcsönös elismerés uniós eszközeinek alkalmazására vonatkozó illetékesség megállapítása során eltérő szervezeti megközelítéseket alkalmaznak. Egyes tagállamok központosított rendszert hoztak létre ezen eszközök egyikére vagy összességére vonatkozóan, míg mások decentralizált megközelítést alkalmaznak. A központosított szervek – a legtöbb tagállamban az igazságügyi minisztérium – nagy mértékben szakosodtak a kölcsönös elismerés uniós eszközeinek alkalmazására (mind kibocsátó, mind pedig végrehajtó hatósággént), és tanácsokkal, valamint támogatással szolgálhatnak a helyi gyakorló szakemberek számára.

A helyi bíróságokon nehezebb lehet a szakosodás megvalósítása, és a gyakorló szakemberek gyakran nem rendelkeznek szakértelemmel a kölcsönös elismerés uniós eszközeinek használata terén, mivel az egyes ügyészek vagy az egyes büntetőbíróságok egyéb feladataik mellett foglalkoznak ezekkel. Ezen értékelési forduló keretében ösztönöztük az említett tagállamokat arra, hogy – az e területre vonatkozó különleges szakértelem javításának lehetséges módjaiként – vegyék fontolóra a nemzetközi igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos ügyekre szakosodott bírósági egységek létrehozását, vagy – ennek alternatívájaként – növeljék azon bírák számát, akik kizárólag az említett eszközökkel kapcsolatos ügyeken dolgoznak, valamint biztosítsanak az említett eszközökre vonatkozó megfelelő szakképzést.

Mindazonáltal néhány tagállamban ha eltérő mértékben is, de létezik bizonyos fokú szakosodás az igazságszolgáltatás különböző szintjein, mivel egyes bírák és/vagy egyes bíróságok, főként a nagyobb kerületekben, rendelkeznek bizonyos szintű szakosodással.

Ez gyakrabban megfigyelhető a 2002/584/IB kerethatározat esetében, mivel az EEP-t már jelentős ideje széles körben alkalmazzák, és a gyakorló szakemberek szert tettek tapasztalatra, és kisebb mértékben a 2008/909/IB kerethatározat esetében, mivel csak néhány tagállam rendelkezik olyan külön, szakosodott szervezeti egységgel, amely az e kerethatározat szerinti ügyekkel foglalkozik. Nincsenek olyan hatóságok, amelyek a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazására szakosodtak volna.

Egy tagállamban az illetékes hatóságok felépítése a konkrét eszközökre vonatkozó területi szakosodáson alapul, ami azzal az előnnyel jár, hogy az érintett bírák és adminisztratív személyzet magas szintű szakértelemmel rendelkezik. Egy tagállamban egy szakosított bíróság a kibocsátást megelőzően ellenőrzi az EEP-t, ami minimálisra csökkenti annak kockázatát, hogy a kibocsátott formanyomtatvány hiányos lesz. Egyes tagállamokban a büntetőügyekben folytatott nemzetközi igazságügyi együttműködésre szakosodott gyakorló szakemberekből vagy munkacsoportokból álló hálózatok működnek, amelyek rendszeresen üléseznek, hogy megvitassák az igazságügyi együttműködés területét érintő releváns kérdéseket, továbbá hogy iránymutatást és segítséget nyújthassanak más gyakorló szakembereknek a kölcsönös elismerés iránti kérelmek kibocsátásához és végrehajtásához. Ezenkívül az EIH kapcsolattartó pontjai rendelkeznek általában az ahhoz szükséges ismeretekkel és tapasztalattal, hogy tanácsokkal szolgálhassanak kollégáik számára.

Szinte egyetlen tagállamban sem működnek a kölcsönös elismerés uniós eszközeire szakosodott ügyvédek, sőt mi több, az ügyvédek a vonatkozó uniós jogszabályokat és az EUB e területre vonatkozó ítélkezési gyakorlatát sem ismerik kellőképpen. Egyes tagállamokban vannak ugyanakkor olyan ügyvédek, akik bizonyos szintű ismeretekkel rendelkeznek az EEP-ről, és alacsonyabb szintű ismeretekkel a 2008/909/IB kerethatározatról, de a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatra szakosodott ügyvédek nincsenek. Továbbá, mivel ezeket az ügyvédeket általában hivatalból rendelik ki, fennáll bizonyos kockázat, hogy azok az ügyvédek, akik nem szakosodtak egy adott területre, nem képesek egy elítélt vagy gyanúsított személy jogainak és jogos érdekeinek megfelelő védelmére.

AJÁNLÁSOK

- ***Ösztönözzük a tagállamokat arra, hogy szakmai képzések biztosításával és az e területre szakosodott bírák hálózatainak előmozdításával biztosítsák azon gyakorló szakemberek, köztük lehetőség szerint ügyvédek megfelelő szintű szakosodását, akik a kölcsönös elismerés valamennyi uniós eszközével, azon belül pedig a kölcsönös értékelések kilencedik fordulójában vizsgált, szabadságelvonnással járó, illetve a szabadságot korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos eszközökkel foglalkoznak.***

7.3. Együttműködés és információcsere

Az igazságügyi hatóságok közötti információcsere alapvető fontosságú a kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának tárgyát képező, szabadságelvonással járó, illetve a szabadságot korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos valamennyi uniós eszközzel összefüggő eljárások tekintetében. A végrehajtó államnak kiegészítő információkra lehet szüksége a kibocsátó állam által már megküldött információkon túl. A mostani értékelési forduló keretében azonban megállapítást nyert, hogy a kért kiegészítő információk néha lényegtelenek vagy szükségtelenek, mivel túlmutatnak a vonatkozó jogi eszközben meghatározott követelményeken, így az eljárás időtartama indokolatlanul meghosszabbodhat.

A kölcsönös értékelések ezen fordulója keretében az információcsere kérdésével elsősorban a 2002/584/IB kerethatározattal, kisebb mértékben pedig a 2008/909/IB kerethatározattal összefüggésben foglalkoztunk.

Ami az EEP-t illeti, a kibocsátó tagállam által közölt információk időnként nem elégségesek ahhoz, hogy az EEP végrehajtásának kérdésében határozni lehessen. Az egyik leggyakoribb probléma a bűncselekményhez kapcsolódó tények és körülmények nem kellő részletezése, ideértve például az egyes cselekmények elkövetési helyét és idejét. A megadott információknak kellően részletesnek kellene lenniük ahhoz, hogy meg lehessen különböztetni az érintett cselekményeket más cselekményektől, ami elengedhetetlen a kettős büntethetőség elvének, a *ne bis in idem* elvnek vagy a vádlott távollétében hozott ítéleteknek a vizsgálatához. Más esetekben nem áll rendelkezésre elegendő információ a kibocsátó tagállamban fennálló fogvatartási körülményekről. Az ítélet végrehajtása céljából kibocsátott EEP-k esetében időnként hiányzik a büntetés időtartamára vagy az arra vonatkozó információ, hogy a szóban forgó személyt értesítették-e a bírósági tárgyalás időpontjáról.

Amikor kiegészítő információkra van szükség, az esetek túlnyomó többségében a kibocsátó igazságügyi hatóságokat – a 2002/584/IB kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdésével összhangban – felkérjük, hogy meghatározott határidőn belül bocsássák rendelkezésre a vonatkozó információkat. Az ilyen határidőket, amennyiben észszerűek, a kibocsátó igazságügyi hatóságok ha nem is minden esetben, de legtöbbször betartják, az adott információk pedig általában időszerűek és megfelelőek.

Egyes olyan esetekben azonban, amikor az említett határidők rövidek és nehezen teljesíthetők, vagy ha a kiegészítő információk iránti ismételt kérésre van szükség, mivel a kibocsátó állam nem válaszolt időben, vagy nem adott megfelelő választ, az eljárások elhúzódhatnak, és a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkében meghatározott határidők betartása nehézségekbe ütközhet. Ezenkívül olyan helyzetek is előfordultak, amikor a kibocsátó állam a kért információkat nem bocsátotta rendelkezésre, és a végrehajtó állam megtagadta az átadást.

Az információcsere kérdése nem zárul le a személy átadásával, mivel a végrehajtó hatóságoknak az is feladata, hogy – az európai elfogatóparancsról szóló határozat meghozatalát követően – megküldjék az átadásról szóló határozatokat, valamint a határozathozatalt követő egyéb releváns, mindenekelőtt a letöltött fogva tartás időtartamára vonatkozó információkat, amihez az európai elfogatóparancs kibocsátásáról és végrehajtásáról szóló bizottsági kézikönyv VII. mellékletében szereplő formanyomtatványt kell igénybe venniük. Nem minden végrehajtó tagállam küldi el azonban rendszeresen az említett, határozathozatalt követő információkat, így néha a kibocsátó államnak kell bekérnie azokat.

A 2008/909/IB kerethatározat tekintetében a hiányosan vagy helytelenül kitöltött tanúsítványok esetén kiegészítő információk kérhetők. Ez különféle típusú információkat érinthet, így például a következőket: a bűncselekmény jogi minősítése és megnevezése, a letöltött szabadságvesztésnek és a büntetés le nem töltött részének a pontos időtartama, a feltételes szabadságra bocsátásra alkalmazandó szabályrendszer stb. Ugyanakkor általában véve elegendő a kibocsátó állam által küldött tanúsítványban szereplő információ.

A 2008/909/IB kerethatározattal összefüggésben egyeztetést lehet – bizonyos körülmények esetén pedig kell – folytatni a kibocsátó és a végrehajtó állam illetékes hatóságai között annak megállapítása érdekében, hogy a büntetés elősegítené-e az elítélt személy társadalomba való beilleszkedését és a társadalomba való sikeres visszailleszkedését. Ez az egyeztetés nem minden esetben kötelező. A kibocsátó hatóságok nem mindig lépnek előzetesen kapcsolatba a végrehajtó tagállam hatóságaival, kivéve, ha azok hozzájárulása szükséges. Néhány szakértői csoport azonban megállapította, hogy a végrehajtó tagállammal folytatott előzetes egyeztetés hasznos lehet az összes ahhoz szükséges releváns információ megszerzéséhez, hogy a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kiadásáról döntést hozzanak. További részletekért lásd a társadalomba való beilleszkedés értékeléséről szóló fejezetet.

A végrehajtó állam illetékes igazságügyi hatóságai kötelesek a 2008/909/IB kerethatározat 21. cikkében felsorolt információkat haladéktalanul a kibocsátó állam rendelkezésére bocsátani; e kötelezettségnek azonban nem minden tagállam tesz eleget.

Az információcserére, illetve az egyeztetésekre különféle csatornákon keresztül kerül sor. A kölcsönös bizalom elvével összhangban – amely elv a kölcsönös elismerés eszközei által alkotott uniós rendszer alapvető eleme – az illetékes tagállami hatóságok főszabályként közvetlenül kommunikálnak más tagállamok illetékes hatóságaival. A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója alapján az igazságügyi hatóságok közötti közvetlen kapcsolat általánosságban kielégítő. Néhány tagállam a központi hatóságain keresztül kér kiegészítő információkat.

A kommunikáció történhet hagyományos levél, e-mail, telefon, fax stb. útján. A 2008/909/IB kerethatározat alkalmazásának megkönnyítése érdekében egyes tagállamok hatóságai megállapodtak abban, hogy az átszállítás iránti kérelmeket és az azokat követő további elemeket (vonatkozó dokumentumok, elismerési határozatok, kiegészítő információk) elektronikus úton küldik meg.

Az új technológiák szélesebb körű rendelkezésre állása és használata segít felgyorsítani az interakciót, ugyanakkor szükségessé teszi, hogy az igazságügyi és központi hatóságok e-mail-címeit tartalmazó Európai Igazságügyi Atlasz naprakész legyen.

Egyes esetekben az Eurojust és az EIH hasznos csatornák lehetnek a kommunikáció gyors és hatékony elindításához, különösen sürgős és/vagy olyan esetekben, amikor nem érkezik válasz, illetve a nyelvi akadályokból eredő nehézségek elkerülése érdekében. Adott esetben – a Schengeni Információs Rendszert használó tagállamok esetében – a SIRENE-irodán keresztül, a Schengeni Információs Rendszert nem használó tagállamok esetében pedig az Interpol-irodán keresztül is folyhat alkalmanként a kommunikáció.

AJÁNLÁSOK

- *Javasoljuk a tagállamoknak egyfelől annak biztosítását, hogy központi hatóságaik szerepe csak arra korlátozódjon, amit a kölcsönös értékelések kilencedik fordulójában vizsgált, a kölcsönös elismerés egyes uniós eszközei előírnak, másfelől pedig azt, hogy mozgósítsák elő az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolatokat, összhangban a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének az EUMSZ 82. cikkének (1) bekezdésében meghatározott elvével.*
- *Javasoljuk a 2002/584/IB és a 2008/909/IB kerethatározat alkalmazása céljából kibocsátó államként eljáró tagállamoknak annak biztosítását, hogy illetékes hatóságaik továbbítsák a végrehajtó állam illetékes hatóságai számára az összes olyan információt, amely a megkeresés végrehajtásáról való döntés meghozatalához szükséges, és amennyiben ez utóbbi hatóságoknak kiegészítő információkra van szükségük, illetékes hatóságaik ezeket az információkat a lehető leghamarabb bocsássák rendelkezésre.*

7.4. Keresett vagy elítélt személyek átmenő átszállítása

A végrehajtó államtól eltérő tagállam területén való átmenő átszállítás az átadás céljából a 2002/584/IB kerethatározat 25. cikkének megfelelően, illetve az elítélt személy másik tagállamba történő átszállítása céljából a 2008/909/IB kerethatározatnak megfelelően, az említett kerethatározatok szerinti eljárások lezárásának egyik lényeges elemét jelenti.

A legtöbb tagállamban az igazságügyi minisztérium az illetékes hatóság az átmenő átszállítások ügyében, méghozzá mind a beérkező, mint pedig a kimenő esetek tekintetében. Az átmenő átszállítás iránti megkeresések a SIRENE-irodán, illetve egyes esetekben az Interpol-irodán keresztül kerülnek benyújtásra. A tényleges átmenő átszállítás végrehajtásának gyakorlati vonatkozásait a rendőrséggel együttműködésben szervezik meg, amely az operatív szempontokért felel.

A legtöbb tagállam nem szembesült jelentős problémákkal a keresett személyek átmenő átszállítása során. Ugyanakkor az átmenő átszállítás megszervezése során felmerülhet néhány gyakorlati nehézség, különösen az átmenő átszállításra vonatkozó nagyon szoros határidők miatt (az átadást tíz napon belül le kell zárni), a késedelmes válaszadás pedig a művelet elhalasztásához vezethet, mivel ha az átmenő átszállításra irányuló kérelem csak nagyon kevés idővel az átmenő átszállítás dátuma előtt érkezik be, nagyon kevés idő marad az átadás megszervezésére. További gyakorlati nehézséget jelenthet annak megállapítása, hogy a másik tagállamban mely hatóság felel az átmenő átszállításokért. Néhány gyakorló szakember és szakértői csoport rámutatott, hogy hasznos lenne, ha az Európai Igazságügyi Atlasz tartalmazná ezt az információt, és azt ajánlották, hogy az EIH honlapját aktualizálják ebből a célból. Problémák merülhetnek fel az átmenő átszállítás engedélyezéséhez teljesítendő dokumentációs és fordítási követelmények teljesítésével kapcsolatban is.

Az átmenő átszállításra vonatkozó engedélyek kiadása gyakran sürgős ügy, ugyanakkor sok időt vesz igénybe, különösen akkor, ha az átszállítási kérelmet le kell fordítani a megkeresett tagállam hivatalos nyelvére.

Néhány esetben az átmenő átszállításra irányuló kérelmek hiányosak. Néhány tagállam előírja a kérelmek lefordítását, egyes esetekben pedig mind az átmenő átszállításra irányuló kérelem, mind pedig az EEP lefordítását előírják. Az EIH honlapján található *Fiches Belges*, amennyiben naprakész, segíthetne annak megállapításában, hogy melyek a szükséges dokumentumokkal, az időkerettel és az elfogadott nyelvekkel kapcsolatos követelmények. Néhány tagállam a légi forgalom fennakadásait további olyan gyakorlati nehézségként említette, amely az átmenő átszállítás végrehajtását érinti. Több tagállam is említette, hogy problémák merültek fel azokban az esetekben, amikor a végrehajtó állam anélkül rendelte el a keresett személy átadását, hogy biztosítási intézkedéseket tett volna az érintett személy rendelkezésre állásának garantálása érdekében, hanem csupán értesítette őt az átadás időpontjáról, rá bízva, hogy önként megjelenjen. Egyes esetekben előfordul, hogy egy átadni tervezett, de nem fogva tartott személy nem jelenik meg az átvétel helyszínén, ezért az átmenő átszállítást újra meg kell szervezni, néha több alkalommal is.

Logisztikai szempontból számottevő előkészület szükséges ahhoz, hogy az átszállításra ténylegesen sor kerülhessen. Emellett egyes tagállamok földrajzi elhelyezkedése is nehézségeket okozhat a nagy távolságok és a közvetlen járatok hiánya miatt. A legrelevánsabb szomszédos és partner tagállamokkal folytatott kétoldalú tárgyalások általában véve hasznosnak bizonyultak az átmenő átszállítás gyakorlati végrehajtásának javítása szempontjából. Az EIH kapcsolattartó pontjai segíteni tudnak az eljárás felgyorsításában, valamint abban, hogy rugalmasan és gyorsan lehessen kapcsolatokat kiépíteni az illetékes hatóságokkal.

Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a Covid-időszakban a légi közlekedést és az egyéb közlekedési módokat érintő jelentős korlátozások miatt valamennyi tagállam problémákkal szembesült személyeknek a szomszédos tagállamoktól eltérő tagállamokba irányuló, határokon átnyúló átszállításával kapcsolatban.

AJÁNLÁSOK

- ***Felkérjük az EIH-t, hogy a tagállamokkal együttműködve biztosítsa, hogy az Európai Igazságügyi Atlaszban és a Fiches Belges-ben – a folyamat megkönnyítése és felgyorsítása érdekében – naprakész információk álljanak rendelkezésre az átmenő átszállítás engedélyezéséért felelős illetékes hatóságok, valamint a szükséges dokumentáció, az időkeret és az elfogadott nyelvek tekintetében.***

7.5. Az Eurojusttal és az EIH-val folytatott együttműködés

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának eredményei azt mutatják, hogy az illetékes nemzeti hatóságok általában jól tájékozottak azt illetően, hogy az Eurojust és az Európai Igazságügyi Hálózat milyen hatáskörrel rendelkezik az igazságügyi együttműködés terén, valamint hogy milyen lehetőségeket kínálnak, és az általuk nyújtott segítséget a tagállamok gyakorló szakemberei általában értékesnek és szükségesnek tartják. A határokon átnyúló eljárások terén az Eurojustot és az EIH-t tartják a leghatékonyabb kommunikációs csatornának, és a beszámolókból általában az tűnik ki, hogy ez a két szerv igen hatékony, ami hozzájárul a különböző tagállamok igazságügyi hatóságai közötti együttműködés és kölcsönös bizalom megerősítéséhez.

Csak néhány olyan tagállam van, amely nem vonja be az Eurojustot és az EIH-t a lehető legnagyobb mértékben a kölcsönös elismerési eljárásokkal kapcsolatos, határokon átnyúló ügyekbe az eljárások felgyorsítása érdekében.

A tagállami hatóságok – az ügy érdemétől, és különösen annak összetettségétől és sürgősségétől függően – fontolóra vehetik, hogy a kölcsönös elismeréssel kapcsolatos uniós eszközök alkalmazása során igénybe veszik az Eurojust vagy az EIH segítségét. Elméletileg e két szerv különböző, ugyanakkor egymást kiegészítő jellegű támogatást nyújthat. Az EIH kapcsolattartó pontjaihoz általában azzal a kéréssel fordulnak, hogy nyújtsanak segítséget a kommunikáció megkönnyítéséhez és egyszerűsítéséhez, valamint a döntések meghozatalához szükséges információk megszerzéséhez, míg súlyos bűncselekményekkel kapcsolatos sürgős vagy összetettebb esetekben, vagy ha egy ügyben több tagállam is érintett, az Eurojust nemzeti tagjával lehet kapcsolatba lépni az együttműködés megkönnyítése érdekében.

Nem mindig könnyű azonban élesen elhatárolni egymástól e két szerv szerepét. A gyakorlatban a tagállami hatóságok azokban a helyzetekben fordulnak az Eurojusthoz vagy a nemzeti EIH kapcsolattartó pontokhoz, amikor segítségre van szükségük a kapcsolatfelvételhez, mivel az – többek között nyelvi okokból – nehéznek vagy problematikusnak bizonyul, vagy amikor problémák merülnek fel a kiegészítő információknak és dokumentumoknak a kibocsátó államtól való megszerzésével kapcsolatban.

Különösen a 2002/584/IB kerethatározat tekintetében ítélik a tagállamok hasznos csatornának mind az Eurojust-ot, mind az EIH-t, mivel lehetővé teszik az EEP-t kibocsátó hatósággal való hatékony és gyors kapcsolattartást. A határidők betartása sokszor az EIH kapcsolattartó pontjai által nyújtott támogatásnak köszönhetően, sürgős vagy összetettebb esetekben pedig az Eurojust nemzeti irodájának segítségével valósul meg.

Ami az EEP-t illeti, a tagállamok az Eurojust csatornáit veszik igénybe olyan esetekben, amikor a problémák gyors megoldására van szükség, például a megkeresés végrehajtását érintő nehézségek esetén, vagy olyan helyzetekben, amikor egy keresett személy tekintetében több tagállam igazságügyi hatósága is átadás iránti kérelmet bocsátott ki (a 2002/584/IB kerethatározat 16. cikke). Az Eurojust bevonása nem kötelező, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a végrehajtó hatóság rövid időn belül koordinált és megalapozott tanácsot kapjon azt illetően, hogy a versengő EEP-k közül – az összes releváns szempontot figyelembe véve – melyiket hajtsa végre. A szakértők számos jelentésben kiemelték, hogy az Eurojust jelentős segítséget jelenthet ilyen esetekben, mivel egyrészt alkalmazni lehet az általa kiadott, az egymással versengő átadási és kiadatási kérelmekről való döntésre vonatkozó meglévő (2019-ben felülvizsgált) iránymutatásokat, másrészt azt a lehetőséget, hogy korlátozott időn belül valamennyi érdekelt fél számára elfogadható megállapodás jöjjön létre. Sok tagállamban ezt a lehetőséget a nemzeti jog vagy nem tartalmazza, vagy azt csak nagyon ritkán alkalmazzák a gyakorlatban. Számos jelentés tartalmaz arra vonatkozó ajánlásokat, hogy az Eurojustot gyakrabban vonják be a versengő EEP-kkel kapcsolatban.

Az Eurojust akkor is nagy segítséget jelenthet, amikor problémák merülnek fel olyankor, amikor az EEP a kölcsönös elismerés olyan egyéb eszközeihez, például az ENYH-hoz kapcsolódik, amelyeket a keresett személy letartóztatásával párhuzamosan, közvetlenül azt követően vagy azzal egyidejűleg kell végrehajtani, mivel az egyes eszközök tekintetében illetékes hatóságok eltérőek lehetnek.

Az Eurojustnak az EEP-eljárásokban való részvétele azokban az esetekben is releváns, amikor olyan kivételes körülmények folytán, amelyek késedelmet okozhatnak az EEP végrehajtásában, az igazságügyi hatóságnak – a késedelem okainak közlése mellett – tájékoztatnia kell erről az Eurojustot, a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikkének (7) bekezdésével összhangban. Egyes jelentések hangsúlyozták azt a hozzáadott értéket, amelyet az Eurojust által szervezett koordinációs ülések jelentenek különösen olyan esetekben, amikor különböző uniós jogi eszközök alkalmazandók, valamint amelyet a koordinációs központok jelentenek olyankor, amikor az EEP-eket és más intézkedéseket egyidejűleg több tagállamban is végre kell hajtani.

A más tagállamok illetékes hatóságainak megállapítására irányuló megkeresésekkel elsősorban az EIH foglalkozik, például az EIH kapcsolattartó pontként kijelölt szakértők vagy az Eurojust segítségével. A gyakorlatban hasznosnak bizonyult az EIH kapcsolattartó pontjainak, illetve az Eurojustnak az igénybevétele különösen olyan sürgős esetekben, amikor az információknak a végrehajtó hatóságtól való megszerzése elhúzódik, vagy amikor a rendelkezésre bocsátott információ nem elégséges, és az illetékes hatóságnak segítségre van szüksége a további tájékoztatáskéréshez vagy az ügy felgyorsításához.

A gyakorló szakemberek nagyra értékelik az EIH-n keresztül folytatott együttműködést, mivel az EIH kapcsolattartó pontjai általában tanácsot tudnak adni kollégáiknak az EEP-ügyek kezelésével kapcsolatban, és az összes releváns információt – beleértve az EUB közelmúltbeli ítéleteire vonatkozó információkat is – megoszthatják más gyakorló szakemberekkel. Az értékelő csoportok számos jelentésben kiemelték, hogy hasznosnak tartják az Európai Unió Bíróságának az EEP-kre vonatkozó ítélkezési gyakorlatáról az Eurojust által készített áttekintést és az Eurojust által készített egyéb termékeket.

A bírák számos tagállamban ismerik az EIH honlapját és online forrásait, és rendszeresen használják, illetve rendkívül praktikus és nélkülözhetetlen eszköznek tartják azokat mind a kérelmek, mind a válaszok hatékony és könnyű megszövegezéséhez. Néhány tagállamban azonban a gyakorló szakemberek nem ismerik, illetve nem használják eléggé az EIH honlapján megtalálható eszközöket, ezért fel kell hívni a figyelmet azokra az eszközökre, amelyek megkönnyíthetik a határokon átnyúló igazságügyi együttműködést.

A leggyakrabban használt és legfontosabbnak tartott EIH-eszköz az Európai Igazságügyi Atlasz, amely megkönnyíti annak megállapítását, hogy mely hatóság rendelkezik illetékességgel. A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának keretében azonban kiemelték, hogy az Európai Igazságügyi Atlaszban szereplő elérhetőségi adatok néha elavultak vagy hiányosak, és nem minden esetben tartalmazzák a tagállamok igazságügyi hatóságának e-mail-címét. Ezért a jelentésekben hangsúlyozták, hogy az Atlasz platformján szereplő információkat valamennyi tagállam esetében rendszeresen naprakésszé kell tenni. Az EIH egy biztonságos távközlési rendszerrel is rendelkezik, amelyet büntetőügyekben, többek között az európai elfogatóparancsok továbbítása céljából lehet igénybe venni. Az egyik jelentésben azt ajánlották, hogy az igazságügyi együttműködés jogi eszközeinek végrehajtása során használt sablonokat fordítsák le valamennyi uniós nyelvre, és tegyék elérhetővé az EIH honlapján, amint az az EEP esetében már megtörtént.

Az EIH egyéb eszközei a következők:

- a *Fiches Belges*, amely a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés hatálya alá tartozó konkrét intézkedésekről tartalmaz gyakorlati információkat,
- az Igazságügyi Könyvtár, amely lehetővé teszi a gyakorló szakemberek számára, hogy ellenőrizzék a különböző jogi eszközök végrehajtásának aktuális állását és a tagállamok által azokkal kapcsolatban tett nyilatkozatokat,
- a Compendium, amely az igazságügyi együttműködés iránti megkeresések megszövegezéséhez nyújt segítséget,
- a „*Criminal detention conditions in the European Union: rules and reality*” (Börtönkörülmények az Európai Unióban: szabályok és a valóság) című jelentés, amely ismerteti a nemzetközi és európai szintű büntetőjogi őrizet kiválasztott minimumszabályait, például a helyiségek méretét, a megfelelő higiénias létesítményeket (a mosdóhoz és a fürdőszobához való hozzáférés), a fogvatartottak által kinti területen tölthető idő hossza stb., valamint a különböző európai intézmények e körülményekről szóló jelentéseit.

AJÁNLÁSOK

- ***Ösztönözzük a tagállamokat arra, hogy mozdítsák elő az Eurojust és az EIH, valamint az általuk kínált eszközök ismertségét és használatát, figyelembe véve azt a hozzáadott értéket, amelyet ezek az eszközök a kölcsönös elismerés uniós eszközeinek alkalmazásával kapcsolatos nehézségek leküzdésére, valamint általánosabban a más uniós tagállamokkal folytatott igazságügyi együttműködés hatékonyságának javítására nézve jelenthetnek.***

Felkérjük az EIH-t, hogy a tagállamokkal együttműködve gondoskodjon honlapjának – amely alapvető fontosságú és értékes központi információforrás – rendszeres frissítéséről, valamint hogy biztosítsa különösen azt, hogy a tagállamok igazságügyi hatóságainak elérhetőségei, valamint az Atlasz kapcsolattartó pontjairól szóló szakasz naprakész legyen annak érdekében, hogy a tagállamok gyakorló szakemberei a kölcsönös elismerés uniós eszközeit érintő, határokon átnyúló ügyekben könnyen megállapíthassák, hogy egy másik tagállamban mely hatóságok rendelkeznek illetékességgel.

7.6. Képzés

A legtöbb tagállam igen átfogó és jól szervezett rendszerekkel rendelkezik a gyakorló szakemberek igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos képzésére; egyes tagállamok új és korszerű informatikai eszközöket vesznek igénybe, hogy e-oktatás keretében szakmai képzéseket nyújtsanak. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a bírák számára szakmai pályafutásuk minden szakaszában biztosított legyen a továbbképzés a kölcsönös elismerés valamennyi, az értékelések ezen fordulójának körébe tartozó eszközére vonatkozóan, az alábbiak szerint.

Az EEP-ről szóló 2002/584/IB kerethatározat már hosszú ideje érvényben van, és mára többé-kevésbé mindennapi eszközt jelent a gyakorló szakemberek munkájában Unió-szerte. A szabadságvesztés-büntetések átvitelével kapcsolatos 2008/909/IB kerethatározat ismerete és alkalmazása is kielégítő mértékű. A gyakorló szakemberek ugyanakkor nem rendelkeznek elegendő ismerettel és tapasztalattal sem a próbaidőről és az alternatív szankciókról szóló 2008/947/IB kerethatározattal, sem pedig az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatról szóló 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatban, ami gátat szab ezen eszközök gyakoribb alkalmazásának.

Az értékelések mostani fordulójában megállapítást nyert, hogy a legtöbb tagállamban rendszeresen tartanak képzéseket a 2002/584/IB kerethatározattal kapcsolatban, továbbá gyakran – de nem rendszeresen – biztosítanak a 2008/909/IB kerethatározattal kapcsolatos képzéseket is. A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatos képzésekre ugyanakkor – néhány tagállam *ad hoc* kezdeményezéseitől eltekintve – csak ritkán kerül sor.

A helyzeten egyértelműen lehetne javítani a bírák, az ügyészek, az ügyvédek és a kölcsönös elismerés ezen értékelési fordulójában érintett összes eszköz alkalmazásában részt vevő egyéb alkalmazottak számára kínált képzési tevékenységek bővítése révén, mivel ez ösztönözné az említett eszközök alkalmazását, ismertebbé tenné azokat, valamint növelné a gyakorlati tapasztalatok és a vonatkozó ítélkezési gyakorlatot érintő fejlemények megosztásának lehetőségét. Ebben az értékelési fordulóban ismétlődően felmerült az a javaslat, hogy mind nemzeti, mind pedig uniós szinten célzott és rendszeres képzéseket kellene szervezni a fent említett jogi eszközök mindegyikével kapcsolatban a végrehajtásukban részt vevő valamennyi hatóság számára.

Ez különösen a kevésbé ismert 2008/947/IB és 2009/829/IB kerethatározatra vonatkozik. A válaszadók az említett kerethatározatok széles körű alkalmazásának egyik fő akadályát abban látták, hogy hiányoznak a speciális képzések. Annak érdekében, hogy teljes mértékben ki lehessen használni az említett kerethatározatokat, fontos a gyakorló szakemberekben való tudatosításuk, valamint a velük kapcsolatos ismeretek elmélyítése.

Több értékelő csoport, valamint az értékelt tagállamokban tevékenykedő számos gyakorló szakember is hangsúlyozta, hogy egyértelműen szükség lenne a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatos rendszeres, az összes érdekelt felet célzó képzésre annak érdekében, hogy tudatosítsák bennük a kölcsönös elismerés említett eszközeinek célkitűzéseit és az eszközökben rejlő lehetőségeket. Azt is hangsúlyozták, hogy hasznos lenne, ha rendelkezésre állnának iránymutatások vagy kézikönyvek ezekről a kerethatározatokról.

Ez az értékelési forduló megmutatta, hogy a tagállamok többségében a fent említett kerethatározatokra vonatkozóan vagy nincsenek képzési programok a védőügyvédek számára, vagy nem kielégítőek. Nincsenek a kölcsönös elismerés uniós eszközeire szakosodott ügyvédek; ezért egyértelműen szükség van a védőügyvédek ezen eszközökkel kapcsolatos ismereteinek bővítésére annak érdekében, hogy klienseik számára színvonalas tanácsadást tudjanak biztosítani ezen a területen.

Számos jelentésben javasolták közös képzések szervezését bírák, ügyészek, ügyvédek és más érdekelt felek számára a tapasztalatcsere és a gyakorlati problémák megoldása céljából. Ami a 2008/947/IB kerethatározatot illeti, a pártfogó felügyelőket és a büntetés-végrehajtási személyzetet is érdemes lenne bevonni ezekbe a közös képzésekbe.

Néhány tagállam szomszédos országokkal szervezett közös képzéseket; ezt a szakértői csoportok hasznosnak találták a gyakorlati problémák megoldása, az egyes igazságszolgáltatási rendszerek közötti különbségek jobb megértése és a kölcsönös bizalom megerősítése szempontjából.

A bírák és ügyészek uniós szintű képzéseken is részt vehetnek a kölcsönös elismerési eszközökkel kapcsolatban, például az Európai Igazságügyi Képzési Hálózat (EJTN) és az Európai Jogi Akadémia (ERA) szervezésében. További uniós szintű képzési lehetőségeket jelentenek a Büntető Igazságszolgáltatási Kutatási és Fejlesztési Szövetség (ACJRD) által kínált képzések, valamint az Eurojust és az EIH által szervezett képzések és szemináriumok.

Uniós szinten szervezett képzéseken – amennyiben tudomásuk van ezekről és hozzáférhetők számukra – ügyvédek is részt vehetnek, különösen az ERA által kínált képzési programokon, mivel az EJTN által szervezett programok kizárólag az igazságügyi szolgálat tagjainak szólnak.

Az értékelés idején azonban az említett uniós szintű képzési lehetőségek egyrészt nem terjedtek ki a kölcsönös elismerés összes olyan uniós eszközére, amely a kölcsönös értékelések e fordulójának tárgyát képezi, így különösen a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatra, másrészt azokat nem minden tagállam használta ki teljes mértékben.

Mindazonáltal, amint arra egyes jelentések felhívták a figyelmet, az uniós képzési programok olyan különleges előnyökkel járnak, amelyek túlmutatnak a pusztán figyelemfelhíváson és az uniós eszközök gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos ismeretek egyszerű átadásán, mivel kiváló lehetőséget kínálnak a gyakorló szakemberek számára a más tagállamokból érkező kollégákkal való hálózatépítésre és tapasztalatcserére. Ennek értelmében több értékelő jelentésben is jelezték, hogy az uniós szintű képzést – különösen a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat területén – fontosnak tartják.

Emellett olyan projektek és kezdeményezések is vannak, amelyek célja, hogy fokozzák az uniós szintű igazságügyi együttműködést. A Cross Justice platform elsősorban jogi szakemberek – bírák, ügyészek, nyomozási bírák és ügyvédek – számára nyújt jogi információs szolgáltatást, de joghallgatók, nem kormányzati szervezetek és valamennyi uniós polgár számára is elérhető, és várhatóan ki fogják terjeszteni a tagállamok közötti bűnügyi együttműködési mechanizmusokra, köztük az EEP-re is.

A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatban a Pártfogó Felügyelői Szolgálatok Európai Szövetsége (CEP – www.cep-probation.org) nyílt szakértői hálózati csoportot hozott létre e konkrét kerethatározatokkal kapcsolatban. A csoport tagjai megosztják szakértelmüket, tapasztalataikat és ismereteiket, valamint előmozdítják az említett kerethatározatok alkalmazását a pártfogó felügyelői szolgálatok és a szakemberek körében. Az Európai Bizottság Jogérvényesülés programja által finanszírozott PONT-projekt egy sor ingyenes online képzést biztosít a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásáról, a szükséges dokumentáció elkészítéséről, valamint az átalakítási és átruházási eljárások lebonyolításáról.

A gyakorló szakemberek több tagállamban is hangsúlyozták, hogy a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazására vonatkozó iránymutatást tartalmazó uniós kézikönyvek fontos információforrást jelentenének, azonban használatuk nem elterjedt, ezért – hasonlóan a 2002/584/IB és a 2008/909/IB kerethatározatra vonatkozó, már megjelent kézikönyvekhez – kevés tapasztalat áll rendelkezésre velük kapcsolatban.

Több tagállam is figyelemmel kíséri egyfelől az EuroPris keretében végzett munkát, és részt vesz annak tevékenységeiben, különösen a 2008/909/IB kerethatározat tekintetében, másfelől – bár kisebb mértékben – a CEP által a 2008/947/IB kerethatározat tekintetében végzett munkát. Az EuroPris és a CEP által tartott ülések eredményeiről az azokon részt vevő szakemberek általában tájékoztatást adnak a tagállamokban.

AJÁNLÁSOK

- *Ösztönözzük a tagállamokat arra, hogy a 2002/584/IB, a 2008/909/IB, a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal, valamint az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatával kapcsolatban biztosítsák az eszközök alkalmazásában részt vevő valamennyi gyakorló szakember rendszeres és szisztematikus szakmai képzését, ideértve a bírák és az ügyészek, valamint lehetőség szerint – a jogi szakmák nemzeti jog szerinti függetlenségének figyelembevételével – az ügyvédek és más releváns személyzet számára biztosított közös képzéseket is.*
- *Ösztönözzük a tagállamokat arra, hogy mozdítsák elő a kölcsönös elismerés fent említett uniós eszközeivel foglalkozó gyakorló szakemberek részvételét az uniós szinten elérhető képzési tevékenységekben annak érdekében, hogy több lehetőség nyíljon az ismeretek bővítésére, illetve az ilyen típusú képzések által kínált tapasztalatok megosztására.*
- *Ösztönözzük az EJTN-t arra, hogy fokozza arra irányuló erőfeszítéseit, hogy képzést nyújtson a gyakorló szakembereknek az uniós kölcsönös elismerési eszközökkel, többek között a próbaidőről és az alternatív szankciókról szóló 2008/947/IB kerethatározattal, valamint az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozatról (ESO) szóló 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatban, továbbá biztosítsa, hogy képzési programjai nagyobb nyilvánosságot kapjanak.*

7.7. Statisztika

Közös nehézséget jelent, melyet ezen értékelési fordulóban szinte valamennyi tagállam megnevezett, hogy nem állnak rendelkezésre rendszeresen gyűjtött, megbízható és részletes statisztikai adatok a mostani értékelési fordulóban vizsgált négy elismerési eszköz alapján kimenő, illetve beérkező kérelmekre vonatkozóan.

További kihívást jelent az adatösszesítés és az adatgyűjtés, valamint a statisztikák központi szintű feldolgozása. Ezek a hiányosságok és problémák még komolyabban jelentkeznek azokban a tagállamokban, amelyek decentralizált rendszerekkel rendelkeznek, mivel az eltérő szintű különböző hatóságoktól nehezebb adatokat gyűjteni, mint egyetlen szervtől.

Csak néhány olyan tagállam van, amely központi szinten gyűjti a fent említett jogi eszközökre vonatkozó éves statisztikákat, de ezek gyűjtése és kezelése általában manuálisan történik, így az összefüggő ügyekről nem áll rendelkezésre digitális nyilvántartás. Ezenkívül a manuális adatgyűjtés és -feldolgozás időigényes, és pontatlan, széttagolt eredményekhez vezethet.

Egy tagállamban az igazságügyi minisztérium felelős a statisztikák gyűjtéséért, és a kölcsönös elismerési eszközök alapján hozott határozatok továbbításáért vagy végrehajtásáért felelős bírák, bíróságok és ügyészek kötelesek minden egyes határozat egy példányát megküldeni az igazságügyi minisztériumnak. Az értékelő csoport véleménye alapján ez egy bevált gyakorlat.

A legtöbb tagállami hatóság általános adatokat tudott az értékelő csoportok rendelkezésére bocsátani, például megadta a különböző eszközök tekintetében kiadott vagy végrehajtott intézkedések számát, de az ilyen adatokat nem gyűjtik szisztematikusan, és ritkán állnak rendelkezésre részletesebb statisztikák.

Az EEP-re vonatkozó statisztikákat valamennyi tagállam gyűjti, mivel ezeket kötelesek az Európai Bizottság rendelkezésére bocsátani. Ezek a statisztikák azonban általában csak a beérkezett és végrehajtott EEP-k számát tartalmazzák; a határidőkkel, a megtagadás okaival vagy az eljárás hosszával kapcsolatos további részletek legtöbbször nem állnak rendelkezésre.

Számos tagállam gyűjt és állít össze a 2008/909/IB kerethatározattal kapcsolatos statisztikákat, ennek ellenére – néhány kivételt leszámítva – ritkán áll rendelkezésre részletes információ az eljárások eredményéről (hány kérelmet ismertek el és hányat utasítottak el). A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatos statisztikai adatokat a legtöbb tagállam nem tartja nyilván.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója rávilágított arra, hogy egy jól működő és átfogó statisztikai rendszer pontosabb képet adna a különböző kerethatározatok alkalmazásáról, ami lehetővé tenné azok alkalmazásának, a felmerült nehézségeknek és az elutasítások okainak a nyomon követését és elemzését a kerethatározatok alkalmazására vonatkozó iránymutatások pontosítása, valamint a szakpolitikák és munkamódszerek kiigazítása céljából. Egy ilyen statisztikai rendszer hatékonyabbá tehetné a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés célját szolgáló uniós kölcsönös elismerési eszközöket.

Megállapításra került továbbá az is, hogy a számítógépes nyilvántartás hiánya miatt előfordulhat, hogy a nyomon követés nem lesz megfelelő. Jelenleg csak néhány tagállam használ elektronikus eszközöket statisztikai célokra. Egyes tagállamok olyan ügyviteli rendszerekkel rendelkeznek, amelyek – más adatgyűjtési rendszerekkel összehangolva vagy továbbfejlesztést követően – hozzájárulhatnak a kölcsönös értékelések jelenlegi fordulójában vizsgált kerethatározatok jobb alkalmazásához.

Amint azt az egyik jelentés is említi, az automatizált rendszerek segítségével pontos képet kaphatnánk a szabadságvesztés-büntetések kölcsönös elismerésére szolgáló eszközök alkalmazásáról, az eljárások hosszáról vagy arról, hogy a büntetések elismerését milyen fő okokra hivatkozva tagadják meg stb., valamint e rendszerek a végrehajtó tagállamoknak küldött megkeresések nyomon követésének kezelését is elősegítenék.

Az egyik tagállamban folyamatban van egy, az EEP-vel kapcsolatos olyan projekt, amely – szükség esetén megfelelő kiigazításokkal – kiindulópontnak tekinthető az ezen értékelés tárgyát képező többi kölcsönös elismerési eszközre vonatkozó statisztikai adatgyűjtés központosításához. Egy további tagállamban is folyamatban vannak arra irányuló intézkedések, hogy az EEP-adatokat bontva gyűjtsék, és így a közeljövőben statisztikai mutatókkal szolgálhassanak az EPP-ügyekre vonatkozóan.

AJÁNLÁSOK

- *Ajánljuk a tagállamoknak, hogy alakítsanak ki hatékony és megbízható rendszert a 2002/584/IB, a 2008/909/IB, a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazására vonatkozó statisztikák gyűjtésére annak érdekében, hogy könnyebbé váljon az említett kerethatározatok alkalmazásának elemzése, és a szakpolitikák és munkamódszerek megfelelő kiigazítása. Ösztönözzük a tagállamokat, hogy fontolják meg e célból az elektronikus eszközök használatát, hogy ezáltal valamennyi illetékes hatóság számára időt takarítsanak meg, és hogy jobb képet lehessen alkotni a fent említett jogi eszközök alkalmazásáról.*
-